RÖCK ISTVÁN GÉPGYÁRA

Pesten, Ferenczváros soroksári-ut 20. sz. a.

Ajánlom a t. cz. gazdaközönség figyelmébe, minden a tavaszi idényre szükségeltető gazdasági gépeimet, nevezetesen mindennemü szántásra alkalmas vas-ekéimet, taligával vagy anélkül, fa és vas-boronákat, rögtörő és vetőgépeket, valamint kukoriczamorzsoló, szecskavágó, zúzó gépeket.

Ajánlom továbbá **elismert jelességü Röck-féle tisztitó s zsákoló cséplőgépeimet,** Hensman és amerikai cséplőket, hajtógépeket (Göppel) kisebb és nagyobb lóerőre alkalmazott örlőmalmokat, különösen ajánlom a **két köves 8 lóerejü gőzgép vagy Locomobilhez alkalmazott örlőmalmaimat,** bel- vagy külföldi kövekkel. Készülnek s nagyrészben készen is kaphatók gyáramban **mindenféle nagyságu gőzgépek, kazánnal vagy anélkül, olaj- és borsajtók, vasesztergák, könyvnyomdai gépek és kisebb vagy nagyobb szivatyúk;** elvállalok bármily nagyságu gőzmalmok akár egyszerü, akár egész finom örlésrei berendezését.

A fent elösorolt gépek gyáramban többnyire készen kaphatók, s azoknak czélszerüsége és szilárdsága, valamint czélnak megfelelő munkaképességéröl kezeskedem.

Tisztelettel felkérem azon t. cz. földbirtokos urakat, kik a bekövetkező cséplési idényre, akár gőz, akár peidg lóerejü cséplőket szándékoznak tőlem venni, avagy ha már ilyfajta gépeknek birtokukban vannak, becses megrendeléseiket, ugy ez utóbbiaknál szükséges javitási intézkedéseiket, mielőbb megtenni szíveskedjenek, hogy én azoknak a kellő időre megfelelhessek. Egyuttal kérem figyelembe venni, miszerint gépjavitás végett utazó gépész-segédek közül csupán azok megbizhatók, kiknek gyáramból irásbeli meghatalmazásuk, s ez évben 1867. jegyzett a gyári pecséttel ellátott könyvecskéik vannak.

2028 (6—6) **RÖCK ISTVÁN s. k.** gép-gyártulajdonos.

Képes árjegyzékekkel bérmentve ingyen szolgálok.

A t. szülékhez!

A gyermekek részére megkivánható legjobb egészségnek fentarthatása tekintetéből figyelmeztetem a t. szüléket az e biztos hatásu és átalán kedvelt „Giliszta-csokoládéma" és tiszta lélekkel tanácsolom a t. szülőknek, gyermekeiknek — akár van gyanu giliszták ál apotra, akár nincs — minden 3-ik hónapban e giliszta ellen i szert beadni; az ok, hogy miért? szon göngyölkéken olvasható, melyekbe a szeletkek takarvák a használati utasitással együtt s hün igazolja mind ezen állitásomat a könyvecskémben körülirt 61 hiteles bizonylat.

Kapható Pesten **Török József** gyógyszerész és **Thallmeier és társa** uraknál.

Egy darab **20** kr. és nálam Tokajban 6 darab **1** ft. o. é.

Megrendelhető posta-utánvét mellett az egész birodalomban.

Kröczer Ágoston s. k.
1990 (6—12) gyógyszerész Tokajban.

Fristöltésü keserüviz

a budai Rákóczi-ásvány-keserüsó-forrásból.

Kapható Buda-Pest minden fűszerkereskedésében s a nagyobb tartományi városokban.

Ezen budai Rákóczi-ásvány-keserüviz, mely a kir. magyar orvosi egyetem műtermében pontosan megvizsgáltatván, egy bécsi font (32 lat = 7680 szemer) viz 370,773 szemer szilárd alkatrészeket tartalmaz, mely közt 154,2720 szemer kénsavas magnesia találtatik, hogy ha tehát a kénsavas magnesia tömege jegeczesitett állapotban számitva kinyomatik, akkor egy bécsi font viznek tartalma 316,259, azaz 1¼ lat 16 szemer jegeczesitett kénsavas magnesia (keserüsó). — Összehasonlitván tehát ezen vizet, annak sósgazdag tartalmát tekintve, — az országban eddig ismert s a kereskedésbe hozott hasonnemü ásványvizekkel, — mindenesetre a budai Rákóczi-viz a legerősb ásványvizek közé tartozik, s a betegségek mindazon nemeiben használható, melyekben a püllnai, saidschüczi s minden más egyéb hasonnemü keserüvizek hathatósnak bizonyultak be, azon különbséggel, hogy a budai Rákóczi forrásból fölülmulhatlan sógazdag tartalmánál fogva sokkal kevesebb adag kivántatik a gyógysiker előidézésére.

Pest, aprilis hóban 1865.

Loser testvérek,
a budai Rákóczi-keserüforrás tulajdonosa.
Pesten, Erzsébet-tér 1. sz. a.

2060 (1—3)

Fogfájás ellen,

mely a fájdalmat azon pillanatban csillapitja,

„foggyapotot"

ajánl **Török József** gyógyszerész Pesten: király-utcza 7. sz. a. — Egy hüvely ára **30** és **50** kr. — Kapható még **Szegeden:** Aigner; **Szolnok:** Seffcsik; **Eperjes:** Makovitzky; **Eszék:** Deszáthy; **Temesvár:** Pecher; **Nyiregyhaza:** Matheides; **Miskolcz:** Böszörményi; **Debreczen:** Borsos
1893 (12—20)

Altesti-sérvben szenvedőknek.

Alulirott már több év óta egy hatalmas sérvkenőcsnek van birtokában, melyet környezetében rendkivüli szerencsével használt. A meggyógyultak részéről történt szakadatlan felbátoritásoknak engedve — fellépek azzal egy tágasb hatáskör elé, s ajánlom e kitünő s egyátalaban semmi ártalmas anyagokat magában nem foglaló szert mindazoknak, kik sérvben szenvednek. — A fájdalmas sérvrészt e kenőcscsel egyszeriben reggel és estve bedörzsöltetnek, s annak alkalmazása semmiféle kellemetlenségekkel összekötve nincs. Megrendelhető egyedül a készitőnél magánál **STURZENEGGER GOTTLIEB-nél Herisauban** (Helvetiában). Egy tegely ára **2** ft. **25** kr. — Postai utánvételnek nincs helye. 2043 (2—11)

A nemi élet titkai s veszélyei

Értekezések nemzés-, terhesség-, önfertőzés-, magömlés-, sápkór-, fehérfolyás-, kórosülési tehetetlenség-, női magtalanságról stb., ez utóbbi betegségek ön- és gyógymódjaival.

Függelékkel a bujakóri ragályzásról és Dr. Rodet, lyoni orvos

ragályelleni legbiztosb óvszeréről,

a férfi és női ivarszerek boneztani ábrával.

Ára: **1** ujforint.

Rekommandirozott keresztkötésben: **20** krral több; utóvétellel **40** kr. több.

Megrendelhető szerzőtől következő czim alatt:

Dr. Eiber V. P.
Pesten József-utcza 66-ik számu saját házában.
1914 (11—12)

Egy freyburgi 15 francos sorsjegy,

melynek évenkint 3 huzása van s 1914-ik évig játszik, 50,000 s 40,000 frank nyereménynyel mindenkinek **ingyen** adatik, ki alulirottnak pénzváltóirodájában 1 db. 1864-ki 100 ftos sorsjegyet vesz — 21 havonkinti 5 ft. részletfizetés mellett.

Az utolsó részlet befizetése után a vevőnek 1 db. 1864-ki 100 ftos, s 1 db. freiburgi eredeti sorsjegy szolgáltatik ki.

IGÉRVÉNYEK: 1 db. **Credit** sorsjegyre, huzás aprilis 1-én, **200,000** ft. nyereménynyel 3 ft. 50 kr. s bélyegdij 50 kr.: 5 db. 19 ft., 10 db. csak 37 ft. — 1 db **1864-ki** sorsjegy **2 huzasara,** mely aprilis 15. és junius 1-én történik, 5 ft., s magára az april 15-ki huzásra 2 ft. s bélyegdij 50 kr.

Mailandi sorsjegyek

3 huzás évenkint, **100,000, 50,000 lira** főnyereménynyel. 1 eredeti sorsjegy ára 6 ft.

Penz mindennemü állam-, ipar- és sorsjáteki iparpapirokra, az árfolyam 85%-ig adatik.

Társasági játékok,

2059 (1—2)

20 minden ausztriai sorsjegyre, egy 35 ftos badeni sorsjegy hozzáadásával, 25 részlet-befizetéssel. A befizetés nem vész el, minthogy a társaság feloszlásával a sorsjegyek eladatnak, s az egész bejött összeg a 20 résztvevő közt felosztatik.

KÁROLY JÓZSEF

pénzváltóirodája Pesten, harminczad-utcza 3. sz. a.

Haszonbérlet.

Egy, **1363 hold** teljesen tagositott szántó-, rét- s legelőből álló földbirtok **Magyar-Gencsen** Vasmegyében, mely **Papa**igen élénk kereskedési várostól csak 1½ órai távolságra fekszik, — két rendbeli, cserép-zsindelylyel részint náddal födött lakó s gazdasági épületekkel együtt folyó 1867-dik évi szt Mihály naptól kezdve több évre akár egészben, akár felerészenkint haszonbérbe adatik. Értekezhetni a tulajdonosokkal, szomszéd **Kemenes-högyészi** helységben **Gömbös Janossal,** u. posta: Kis-Czell. 2058 (1—3)

Titkos 2008 (5—12)

betegségeket

még makacs és tüdült bajokat is ugy kórodában, mint magán gyakorlat folytán **több ezer betegen** legjobbnak bizonyult mód szerint, sokszor **a nélkül hogy a beteg hivatásában vagy életmódjában gátoltatnék, gyökeresen, biztosan** és **gyorsan** gyógyit

Med. dr. Helfer Vilmos

Pest, király-utcza 27. sz. Medetzházban, 1-ső emelet, délelőtt 7—9 ig, délután 1—4 óráig

Dijazott levelekre azonnal válaszoltatik, s kivánatra a gyógyszerek is megküldetnek.

Fris

VETŐMAGVAK,

ugymint:

Lóhere, valódi franczia és magyar luczerna.
Lóhere, stájer vörös.
Réti here, fehér hollandi.
Vadócz (Raygras), angol, franczia olasz, belföldi.
Réti csibehúr (Spörgel).
Baltaczim (Esparcette).
Czukor- és takarmány-czéklarépa.
Tarló-répa.
Bükköny, mohar, nyári- és öszi-repcze.
Tavaszi-buza és rozs.
Pohánka.
Mezei komacsin (Timotheusgras).
Burnótfü (Pimpinella).
Akaczfa-magvak és más magfajok.
Marhasó és trágyasó.
Olaj-pogacsa.
Szappangyöker, vagdalt és őrlött.
Gabona-zsakok és **gyékények.**
Gép-olaj, legjobb minőségü disznózsir és háj.
Angol patent-kocsi- és gépkenőcs.
Fekete labföld virágokhoz.

Jó minőségben és jutányos áron kaphatók: 1977 (8—13)

Halbauer G. János
kereskedésében Pesten.

Raktára és irodája saját házában Terézváros, Rombach-utcza 7. szám a

Régi pénzeket

és mindennemü **régiséget, dragakövet, gyöngyöt, szineskövet, aranyat, ezüstöt, asvanyokat** vesz és cseréli a legmagasb áron. 1991 (3—4)

Régiségek és természetiek irodája,

Pesten, Dorottya-utcza a Lloyd épületben, 14. sz. a.,

hol egy nagy választéku raktár mindennemü **régiségek, régi pénzek, gombok, övek** és **mentekötőkből** *a legolcsóbb áron,* ugyszintén egy nagy raktár **asvanyok, lepkék, bogarak, madárhörök, tojások, s szemüvegek** is találhatók.

Ház-telek és ház

Pesten, a Terézvárosban eladandó. E tárgybani bővebb tudósitást ad a Vasárnapi Ujság kiadó-hivatala, egyetem-utcza 4. sz. a.

Szölövesszők.

A legjobb faj vörös, töves és sima még folytonosan kaphatók alólirottnál Egerben.

Sir Antal.

2050 (3—3)

Kiadó-tulajdonos **Heckenast Gusztav.** — Nyomatott saját nyomdájában Pesten 1867 (egyetem-utcza 4-ik szám alatt).

13-ik szám. **Tizennegyedik évfolyam.**

Vasárnapi Ujság.

Pest, márczius 31-én 1867.

Előfizetési föltételek: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. — Fél évre 5 ft.
Csupán Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. — Fél évre 3 ft. — **Csupán Politikai Ujdonságok:** Egész évre 6 ft. — Fél évre 3 ft.

Hirdetési díjak, a **Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokat** illetőleg: Egy, négyszer hasábzott petit sor, vagy annak helye egyszeri igtatásnál 10 krba, háromszori vagy többször igtatásnál csak 7 krba számittatik. — Kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad **Bécsben: Oppelik Alajos,** Wollzeile Nro. 22. **és Haasenstein és Vogler,** Wollzeile Nro. 9. — Bélyeg-díj külön minden igtatás után 30 ujkr.

Fest Imre.

Hazánk minden tekintetben nagy válság pontján áll. E forduló-ponton kezdődő irányoktól függ jövendőnk, söt fennmaradásunk. Ha nemzeti érdekeinket helyesen tudjuk felfogni, ha mindazt mit tőlünk a kor, a változott viszonyok, a fejlődés természetes törvényei, a nép és a külföld igényelnek söt sürgetőleg követelnek, teljesiteni birjuk, — akkor hazánk nemcsak szerencsésen átesik a jelen válságon, de söt ettől számitandja szebb jövendőjének egy uj időszakát.

Azon szempontok között, melyeknek ma irányadóknak kell lenniök, egyik legfontosabb az, hogy *szellemi és anyagi érdekeinket egyensulyba hozzuk.* Ez azon nagy elv, melyet a jelen század első felében, a nemzeti ébredés ama korszakában, a nagy Széchenyi István oly hatalmas szóval, annyi tettel és példával kötött a nemzet szivére. S egész 48-ig, a szellemi és anyagi érdekek párhuzamosan is haladtak, és bár a kezdet nehézségeivel küzdve, a hazafi sziv a nemzeti felvirágozás reményére elég alapot talált az anyagi téren tett nagyszerü kezdeményekben is. A forradalom legyözetését követett években egyszerre, mint fagyasztó dér nehezedék a légkör mindenre, mi Magyarországon virágzásnak indult. S mig egyfelől mind arra, mi szellemi érdekeinket illette, és első rendben politikai közéletünkre s törvényhozásunkra a legszorosabb korlátok lehetlenitő sulya nehezült, addig részint szándékosan, csakhogy megrontassunk, részint egy eszeveszett kül- és belpolitika kényszerü következményeül, minden, a mi anyagilag elszegényitésünket vonhatta maga után, egyenesen és közvetőleg elkövettetett ellenünk. Egyenesen, a ránk rótt borzasztó adók által; közvetőleg pedig az által, hogy termelő képességünkre, iparunkra, kereskedelmünkre, illetőleg azok kifejtésére s virágzására nemcsak semmi figyelem nem fordittatott, de söt hátraszoritásunkra minden megtörtént, s mig az adók egyre nevekedtek, adófizető képességünk egyre fogyott.

Midőn most, 18 év sanyaruságai után, hazánk, nemzetünk ismét saját kezeibe veszi érdekeinek s ügyeinek önálló intézését, ismét helyre kell állitania azon egyensulyt, mely szellemi és anyagi érdekei közt egyfelől, s másfelől azon eszközök és intézmények közt van, miktől nemzetünk jólléte, fölvirágzása, s egész jövendőnk feltételezve van. S mert a lélek nem fejlődhetik szabadon, ha satnyán sindevész a test, — azért szellemi emelkedésünk első követelménye, hogy visszanyerjük ismét a tért, melyet az anyagi jóllétben s fölvirágzásban elvesztettünk. Azért különös figyelmet érdemlik a visszanyert magyar kormányzatnak azon ágai, melyek az anyagi érdekek terét ismét elfoglalták; különös figyelmet azon derék férfiak is, kik e kormányzatban az anyagi érdekek terére állottak.

Azon férfiak között, kiktől e téren, multjoknál fogva, hazánk jövője méltán sokat vár: kétségkivül egyik *Fest Imre,* ki köztudomás szerint, az ipar-, kereskedelem- és közgazdászati miniszteriumban a fontos államtitkári helyet fogja elfoglalni, s kinek arczképét és élete s eddigi tevékenysége fővonásait ezennel olvasóinknak bemutatjuk.

Fest Imre született 1817-ben, november 3-kán, Szepes-Váralyán, hol elemi iskoláit kijárván, további képeztetését Késmárkon, Miskolczon, Eperjesen, a mindhárom helyt virágzó protestáns iskolákban nyerte, s már első fiatalságában kitünt ugy szorgalma mint szelid és nyájas egyénisége által. A gymnáziumi s bölcsészeti tanfolyamok végeztével, jogi tanfolyamra előbb Debreczenbe ment, s azt utóbb Pesten, az egyetemen végezte. 1839-ben ügyvédi oklevelet nyert, mint oly szükséges valamit, a mit akkor tájban egy jóravaló magyar ember sem igen nélkülözhetett, habár annak közvetlen hasznát venni nem akarta is. S Fest épen ez utóbbiak közé tartozott. Szepesbe visszatérve diplomáját félretette és az ügyvédi gyakorlat helyett a bányaipar terén keresett hatáskört magának. Tevékenysége e téren csakhamar közméltánylattal találkozott s már a következő évben (1840.) jegyzőjévé lett a felső-magyarországi bánya-polgárság egyesületének, s mint e testület küldöttje, részt vett az 184³/₄-dik évi pozsonyi országgyülésen, az uj bányatörvénykönyv kidolgozásában.

Pozsonból visszatérve, ismét előbbi gyakorlati működését folytatta s 1846 óta a vastermelés és gyártás óriási fontosságát s azon szükséget fölismerve, hogy hazánk e téren a külföldel versenyezzen és pedig sikerrel versenyezhessen, — a vasgyári vállalatokban kezdett résztvenni, s egyszersmind az iparegylet szepesi képviselője volt.

FEST IMRE.
(Borsos és Doctor fényképe után.)

1848-ban mind Szepesmegye, mind a XVI. szepesi város-kerület körében, tevékeny részt vett a politikai ujra ébredt életben és a közigazgatásban is. De 1849-ben

megszünvén ismét a politikai élet, előbbi működése terére tért vissza. S attól fogva egészen 1861-ig egészen a bánya-, főleg a vasipar előmozditásának szentelte minden erejét s összes munkásságát; több, ez érdekben alakult szövetségek s bizottságok tevékeny tagja volt s meg levén győződve, hogy ha valahol — az anyagi téren csak az egyesülés által lehet nagyot hozni létre, — főtényezőjévé vált a felső-magyarországi vasgyári egylet megalapitásának.

Az 1861-dik év ismét a politikai közélet terére szólitván az egész nemzetet s annak minden tehetségesb fiát. Fest Imrét is fölkereste megyéje közbizalma, s Szepesmegye első alispánjává egyértelemmel választatott meg. E tisztet, a nem egészen egy évig tartott közigazgatási nehéz szakban hiven és egészségének is föláldozásával teljesitette. A provisorium isméti beálltával azonban ő is visszatért a magánéletbe; nem a tétlenség ölébe, melynek henye vánkosán soha sem szeretett pihenni, hanem csak azért, hogy kedvencz foglalkozását az anyagi érdekek terén s kivált az egyesülési szellem előmozditása által, ismét megkezdje s az eddigi buzgósággal és sikerrel folytassa. E szellem adott lételt a kassa-oderbergi vasut eszméjének, melyet Fest fölkarolván, annak legfőbb előmozditója lett, mert abban kereste szülőmegyéjének jövendő ipari nagyságát, abban hazánk északi megyéinek egyik legfőbb érdeke előmozditását.

1863-ban Szepesből Pestre tette át lakását s itt is az anyagi, különösen a vasúti érdekek előmozditásán működött s élete főczélját egy perczre sem tévesztette el szemei elől. E működésének köszönheti kétségkivül, hogy az 1865. deczember 10-kére összehivott országgyülésre a szepes-göllniczi választókerület, mely egyik legiparosabbika egész hazánknak, őt, az iparérdekek egyik leghübb és buzgóbb képviselőjét, saját országgyülési képviselőjeül egyértelmüleg megválasztotta. Az országgyülésen folyvást Deák Ferencz elveit vallotta s bár itt szónoki minőségben talán egyszer sem lépett föl, de annál tevékenyebb részt vett a bizottsági tárgyalásokban, és pedig nemcsak a szorosan anyagi érdeküekben, hanem a legfontosabb politikaiakban is, hol a jobb-közép politikáját folyvást támogatta s annak egyik tevékeny napszámosa volt. Magatartása teljes megelégedésével találkozott választóinak, kik őt 2000 aláirással ellátott bizalmi szavazattal tisztelték meg a mult hóban.

Az országgyülésen kivül főleg az oly fontos országos iparegyesület megalapitására forditotta tevékenységét s e roppant horderejü egylet szervezését nagy részben az ő fáradhatlan munkásságának köszönhetni; mint az egylet ideiglenes igazgatója, már is jelentékeny érdemeket szerzett a körül. S nem kétkedhetünk, hogy annak továbbra is egyik fő mozgató szelleme maradand.

Fest Imre, mint iró, a journalistikai téren is tisztes állást vivott ki magának. Már a forradalom előtt a Pesti Hirlap és Hetilapban, azután a Pesti Napló, Lloyd és több bécsi lap hasábjain, majd mint levelező, majd mint vezérczikkező, többnyire az ipari érdekek terén, alapos dolgozataival tünt föl.

Az előtte most megnyiló uj helyzetben, az ereje és munkássága legjobb teljében levő férfiutól még sok hasznos szolgálatot vár a haza s remélünk mindnyájan. *—á—r—*

Sohaj.

1850.

Szállj dalom, oh siralom sohajja,
És sird el legszentebb könnyedet!
Emberi kény embert eltiporhat,
De ki az, ki szivet lánczra vet?
Szállj kunyhóba és szállj palotába,
És ápold a honfi bánatát!
Légy sugár, légy harmat, mely virágnak
Késő őszig éltet, enyhet ád.

A bánatnak is vagyon virága,
S néha öröm-magvakat terem:
Hogy magadhoz méltókép örülhess,
Érezd búdat, érezd, nemzetem!

Gyulai Pál.

Szép téli alkony!

Szép téli alkony! szép, mint agg zarándok,
Melynek szemén hő áhitat ragyog . . .
Hűs szél ölén lágy, enyhe napsugárok . . .
Lelkem felettök ugy elandalog!
Midőn a tarlott, hóült, néma tájon
Verőfény játszik s tiszta lég nevet:
Az éltet ujra édesnek találom,
S hő vágy deríti tarlott lelkemet!

A tiszta ég, mely körül földig ér le,
Egy ölelésnek tetszik énnekem,
Mely mindnyájunkat őriz, meg se kérdve,
Melyik közülünk bűnös s büntelen.
S mig ebben én egy nagy szerelmet sejtek,
A mely csak áld s büntetni elfeled —
Elzárt szivemben ujra érzek enyhet,
S hő vágy deríti tarlott lelkemet!

Piros derütől fénylik minden ablak,
Hová egész nap nem szállt egy sugár . . .
— Tán ily jutalma lesz a sorstól annak,
Ki üdvöt éltén át hiába várt! —
Mily tündöklő pir! mily ékes ragyogvány!
Minél szebbet a hajnal sem teremt:
Búm oszladoz . . . a kétség lassan elhágy . . .
S hő vágy deríti tarlott lelkemet!

Nem szép-e még az emberek nyüzsgelme,
Kiket szintén kicsalt az enyhe lég;
Arczuk mosolygó kéjjel van betelve,
— A tél rabságát már átszenvedék. —
S mig elmélázom örömük világán,
Mely bár kicsiny most, egykor nagy lehet —
Örülök, mintha testvérimet látnám!
S hő vágy deríti tarlott lelkemet!

Köszöntlek oh szép, nyájas, téli alkony!
Köszöntlek tiszta, fényes láthatár!
Hálául néktek nincs egyéb, mit adnom
Szerelmem forró, fennkölt lánginál.
Vegyétek azt és mindütt, merre jártok,
Hintsétek szét az emberek között!
Hadd töltse be ez az egész világot,
Hol minden ember egy-egy üldözött! —

Benedek Aladár.

II. Rákóczi Ferencz levéltára.

Thaly Kálmántól.

(Vége.)

Károlyi Sándor megismerését is nagyban elősegítik a Rákóczi-archivumban őrzött magánleveleinek terjedelmes csomagai. Mert ezen folyékony, világos, kellemes irályú levelekből tiszta fogalmat nyerhetünk e kiválólag józan felfogásu, higgadt itéletü, mindig előre számitó s épen azért magát bármily helyzetben föltaláló férfiuról, a kit a lelkesedés tüze sohasem ragadott el: de a megsértett ambitió, elfojtott bosszú nagy dolgokat miveltetett vele.

A kurucz hadvezérek legvitézebbjének, legtapasztaltabbjának: az öreg *Bottyán Jánosnak* fontos szerepléséhez aránylag nem sok tudósitása van. Miért? okát irva hagyta Károlyi: „*Bottyán apám rest az irásban:* de annál gyorsabb a szolgálatban!“

S ez egy sorban mily találóan jellemzi tábornoktársát. Valósággal Bottyán sokkal örömestebb forgatta a kardot vagy vezéri buzogányt mint az irótollat; ámde ha irt: minden levelében van valami, a mi elárulja eredeti egyéniségét, s azért legalább élettörténetére nézve — mely pedig egy a kuruczvilágéval — históriai becsü.

A jó *Eszterházy Antal* maga a megtestesült hazafiság; tömérdek és hosszu nyilt parancsaiban ugy, mint még tömérdekebb és még hosszabb magánleveleiben hangzatos szép phrasisok embere, melyek önmagát lelkesitették legjobban, — másokat kevéssé. Hirtelen változó kedély, hirtelen változó itélet, s még hirtelenebbül változó tervek. Tükörtiszta jellem és becsületesség; határtalan áldozatkészség; egész tárháza a jóakaratnak: de kevés képesség, s — szerencsére — kevés önbizalom; azonban épen ezért hamar reményvesztés, könnyen desperálás. Rendithetlen csak *hazafisága.*

Forgács Simon és *Pekry Lőrincz,* amaz jó katona, de rosz politikus, emez nagy cselszövő, de rosz katona, ez egymással soha meg nem férő, egymás ellen torzsalkodó, vádaskodó két ember: az iszákos, bizarr, különcz Forgács, — az áskálódó, irígykedő, alattomos Pekry. Mindakettőt megalázta a sors, melyet magok kovácsoltak magoknak; ekkor Pekry — bár eleintén zúgolódva — később mégis csak megadta magát szomorú végzetének, eljátszott szerepe érzetével félrevonult Máramaros bérczei közé, és meg tudott halni, — bánatában vagy szégyenében. Forgácsot azonban a munkácsi böntön sem törhette meg, ö mindig a régi Forgács maradt. Éveken át irdogálja vala tömlöczéből furcsa Jeremiádjait, abban különbözvén a prófétától, hogy órajta az ember gyakran nevetni kénytelen: fájdalmai tragikomikusak, Ilyen helyzete is, főként sajátszerü modora által. Olykor neki búsulja magát, s börtöni keserveit ékes rythmusokba önti. Csodálatos, a geniális és hóbortos közt ingadozó észjárása, sem fogsága, sem bujdosása idejebeli leveleiben nem hagyja el őt; elkiséri Rodosztó révpartjáig, — söt még tovább; a különcz Forgács *meghalni* sem tudott a többi bujdosóval, neki egészen külön temető kellett. Nyughatatlan vágy üldözé őt. „*Providentia Divína perducet me ad meum praedestinatum finem!*“ *) mondá, és útra kelt jeltelen sírt keresni magának a lengy síkokon.

Vay Ádám és *Ráday Pál* leveleikben is azok, a kik az életben. Az agg Vay, a nemzet bölcse, a klaszikus latinságu **) s díszes magyar stylusu férfiu, a mély belátású, az elfogulatlan, egyenes lelkü, spartai jellemü, a tántoríthatlan hüségü Vay, — ki a milyen nagy kálvinista: ép olyan nagy kurucz. „*Vay Ádámot Munkácson nem hagyom* — irja 1711-ben a kibujdosó Rákóczi — *mert idegen földön is legnagyobb kincs az igaz szolga.*“ Hamvai az északi tenger mellett porlanak, s a gondjai alatt volt fejedelmi levéltár alkalmasint az ő halála (1714) után került vissza a hazába. — Ráday Pál világlátott, éleseszü, finom diplomata, és e mellett meleg vallásos kedélyü ember; igen jeles stylista, ***) látszik, hogy jó költö és jó szónok is volt. Őt sem vakítják el a szenvedélyek, tisztán lát, helyesen itél.

Számosabb levél van még a főbbek közül *Eszterházy Dániel*től, Kassa főparancsnokától, a ki Antal öcscsétől csak abban különbözik, hogy kevésbbé buzgó, kevésbbé tevékeny, s végre kevésbbé áldozatkész. *Mikes Mihály*tól, a Moldvába bujdosott hadi és székely nemesi rendek generálisától. *Ottlik György*től, Rákóczi fölovászmesterétől és udvari tanácsa elnökétől, s az erdélyi tanácsúr, főispán és országos főhadi biztos *Barcsay testvérek*től: e három jó öregtől, a kik csak folyvást tettek-vettek, a mint a kegyelmes Isten *még* tudniok adta. *Teleki Mihály*tól, a jóakaratú, de híres atyja nagy talentomait csak kis mértékben öröklött kővári kapitány-

*) Az isteni gondviselés elvezérel engem az én előre elhatározott (praedestinált) végemhez!

**) Lásd különösen *Veracius Constantius* álnév alatt irt munkáját. *T. K.*

***) A nagyhirü „*Recrudescunt . . .*“ manifestumot is Ráday fogalmazta.

tól. *Ládonyi Horváth Ferencz*től, Rákóczinak még Tökölyi után reámaradt állandó portai követétől, a ki régen megszokott köteles hüséggel irogatja vala koronként Konstantipolyból a fényes kapunál viselt dolgainak bőséges relatióit. Ugy *Pápay János*tól és *Gáspár*tól, a kik szintén törökországi ügyek folytatására voltak alkalmazva, s hasonló részletességgel irják sokszor egész naplókká szélesülő jelentéseiket. Nem sokat engednek ezeknek *Nedeczky Sándor* és *Thalaba Máté* orosz, kökényesdi *Vetésy László* franczia, *Brenner Domokos* apát római, és *Klement János Mihály* berlini, hágai, londoni udvaroknál lévő magyar követeknek többnyire titkos jegyekkel tarkázott és szintén nagy diplomatiai- s történeti fontossággal biró terjedelmes tudósitásaik, a fejedelemhez. *Torcy* marquisnak — XIV. Lajos külügyminiszterének — *Des Alleurs* marquisnak ugyanezen uralkodó magyarországi nagykövetének, továbbá *Bonac, Bethune* és *Feriol* örgrófoknak, e lengyel-, török- és magyarországi franczia követeknek, *Jablonszky*nak a porosz király, s *Urbich*nak az orosz czár miniszterének, a Rákóczi által a horvátok fellázitásával megbizott *Vojnovics*nak stb. szintén vannak több-kevesebb tudósitásaik. Van 60—70 darab eredeti és pedig feltünö szép s ép állapotban megmaradt *török levél,* többnyire a nándor-fejérvári és temesvári basákéi, hasonlóképen a moldvai és havasalföldi vajdáknak, *Lubomirszky*, *Siniawszky* lengyel herczegeknek, *Siniawszka* herczegnőnek, *Potoczky* kiowi palatinusnak és más lengyel országnagyoknak; herczeg *Dolgorucky*- és *Golowkin*nak, Péter czár minisztereinek, söt még *Mazeppa* kozák hetmannak is, a kivel Rákóczi egy időben alkudozásban állott, hogy hadastul szolgálatába fogadja.

Vagyon továbbá számos nagyérdekü oly irománycsomó, a mely több egyénnek, de egy tárgy körül forgó tudósitásaiból áll: vagyis tárgy szerint van rendezve. Ilyenek például az 1708-ki *morvaországi hadi expeditió* okmányai, melyek közül különösen kiválók Pekrynek élénk szinezetü, a harczok első hatása alatt irt csatajelentései; fölebb láttunk belőlök egy részletet. *Andrássy István* tábornoknak is van egy igen becses, kimeritö hadi jelentése az 1706-ban Györvár és Egervár között vívott nagy győzedelemről, melynek megnyerése — mint innét is kiderül — főleg az elszánt Béri Balogh Ádám vitézségének köszönhető, a ki az erös harczállásban lévö németeknek ágyúktól is védett sorait, lováról leugorván, vakmerö gyalogrohammal döntötte meg, — maga rohanva legelöl, ugy hogy fején három sebet kapott. Ez ütközetben fogatott el Heister, a császáriak vezére. Azonban e hadi jelentésről, valamint általában a györvári diadalról, máskor szóljunk részletesebben.

A tárgy szerint rendezett csomagok közé tartoznak az „*Érsek-Újvári Correspondentiák*“, melyek Berthóthy István, Csajághy János, Galánthai Balogh István, Ebeczky István, De Rivier, Szluha Ferencz s mások Bercsényihez intézett tudósitásaiból állnak. Ez egymásután gyorsan következö levelekből az 1708-iki újvári oly nevezetes ostromnak ugyszólván naponkénti folyamatját kitanulhatjuk, várban és vár körül; mily szép hösi elszánással vala Berthóthy a várparancsnok, a ki vitézeit a szigeti Zrinyi példájával lelkesité; hogy védé a malomerődöt Rivier, mint rohant ki és üzé saját védsánczaikon át a németeket Csajághy; mint támogatá őket kivülről lovasságával Ebeczky dandárnok; mint ágyúztatott az ostromlók telepeire Rothenstein; hány ezer bombát vettetett be Heister, mint verettek vissza rohamai, és végre mily csúfosan s nagy veszteséggel kénytelenittetett elvonulni a vár alól.

Külön csomagot képeznek a Rákóczi által 1709-ben a nándor-fejérvári szerdárhoz küldött rendkivüli követeknek: gróf Teleki Mihálynak és Pápay Jánosnak ügyiratai is; nevezetesen a nekik adott nyilt és titkos utasitások — köztük egy olyan, mely Rákóczinak egy eddig még csak nem is sejtett nagy horderejü tervével ismertet meg bennünket; a követek jelentései fogadtatásaik szertartásairól, s a rájok bizott dolgok felöli tárgyalásokról, különösen pedig a szerdárral, mint a porta által a magyar ügyek vezetésével megbizottal, a fejedelem athnáméja s az Albániában számára Omer aga által titkon toborzott arnót hadak átbocsátása végett folytatott alkudozásaik terjedelmes naplója, mely a legkisebb részletekig kiereszkedik. Mindezek a Rákóczi és a porta közt a háború folyama alatt fennforgott és eddig történetiróink által vagy épen nem, vagy csak homályosan ismert ügyeket és czélzatokat teljesen földerítik. A kurucz-török viszonyok kulcsát leltük meg ezen irományokban.

Ugyan az 1709-dik évből maradtak fenn az ekkori augusztusi *liptai harcz* aktái, ugymint az ezen sokat igérö próbában részt vett brigadérosok és ezredesek: Babocsay Ferencz, Csajághy János, Czelder Orbán, De Rivier és Szénay János tüzetes relatiói a hadmüködés folyamáról. Rivier a magáét mint harmérnök franczia magyarázatokkal ellátott pontos *hadi térkép* alakjában adta be, mely ugy a császáriak sánczait, erödített vonalait, mint a kuruczok támadási pontjait és elfoglalt hadállásait megmutatja. E részletes hadi jelentések Bercsényi parancsára készültek, a végből, hogy Csáky Mihály és Andrássy Pál — a Rákóczi által hadi törvényszék elé állitatni rendelt tábornokok — ellen a vizsgálat ezek alapján kezdessék meg, tanusitott tétovázó s félénk magokviseletéért, mely miatt a szépen indult hadi vállalatnak a katonaság élénk harczvágya daczára nem sok sikere lett.

Két vastag köteget képeznek a „*Nemesi Társaság*“, vagyis a Rákóczi-féle nemes testörsereg *összes irományai.* Minden egyes testörségi tagra nézve lelhetök itt pontos adatok. Minthogy azonban Rákóczinak e kedvencz intézményét már más alkalommal ismertettem: most e becses okmányokról részletesebben nem szólok, csak annyit jegyzek meg általában, hogy azok oly kimeritök, miszerint ösztönt és anyagot szolgáltatnak nekem a nemes testörzö sereg *önálló történetének* megirására.

Külön csomag az *ungvári iratoké* is, 1711. elejéről, midőn a már Lengyelországba ment kurucz fötábornagy kitünö tehetségü fia: gróf Bercsényi László, Ungvárt, atyja kedves lakóvárát, az uj parancsnok Ebeczky Istvánnak hüségére bizza. Itt vagyon az esküforma, a mely szerint Ebeczky a várhoz a hitet letette; itt vagynak pontos leirásai, illetöleg kimutatásai, az ungvári erősségnek, örségének: a Bercsényi palotás-regimentjének; a várba és városba szorult nemességnek, az örködési s védelmi rendtartásnak, a vár ágyuinak, lőszereinek, teljes fölszerelésének, — még a titkos pinczékből kiinduló rejtek-utaknak és rejtett kutaknak is, szóval minden egyes tárgynak és viszonynak, a mi akkor Ungvárt s megtartását érdekelte. — A várban találtatott mindenfélék között volt három rostély is, „*a kiken embereket szoktak sütni.*“

Az ungvári aktáknál történelmi szempontból sokkal becsesebb a *munkácsi levelezések* csomaga, mely Rákóczi ezen utolsó vára fötisztjeinek: a hü öreg Sennyey István föparancsnoknak, Szent-Iványi János brigadérosnak a palotások szép képzettségü s eleven eszü ezredesének, a derék Zay András udvari lovas-gránátéros ezredesnek stb. a fejedelemhez a szatmári béke körül és után Lengyelországba intézett tudósitásait, ugyanezeknek Pálffyval való jegyzékváltását, alkudozását és végre várfeladási föltételeiket foglalja magában. E csomagban van továbbá Eszterházy Dánielnek Kassáról datált tudósitásai mellett, *Károlyi Sándor*nak Rákóczihoz irott *utolsó levele,* mely már a szatmári béke ténynyé váltakor kelt. Ebben az elszakadó tábornok fájdalommal irja a bujdosásra menő fejedelemnek:

„Kivántam volna: Istenem inkább a földszinérül vött volna el annyi veszedelmek között régen, mintsem *ezeket* szivemnek kimagyarázhatlan epedezésére értem volna. De ha reménységen kivül véletlen fatálitás ezt okozta is: mind Istenem, mind egész nemzetem tudja, miként kivántam Felséged méltóságát mindenekben sértetlenül fenntartanom *); nem külömben bizonyságot tesznek . . . . fáradozásimnak hasznos vagy káros, igazsággal vagy álnoksággal folytatott s nyert gyümölcsei, kik**) tudom mások által Felségednek bövön fognak eleiben terjesztetni. S még most sem szünöm meg, hogy legalább (a békekötés) conclusiójára való kiterjesztését Felséged közinkben való jövetelére (nézve) minden kigondolható módok által nyerhessem meg . . . . három hét Felségednek engedtetik . . . . Hanem én ujobban is alázatossan követvén Felségedet mindenekrül ha mellyekkel megbántani hirtelenségembül vagy vigyázatlanságbúl találtam, s kérem az élö Istenre: *szánjon meg mindnyájunkat* . . . . s méltóztassék (Lengyelországból) kijöni, s ezeket (a békepontokat) megerősiteni.“ Nevezetes, hogy Károlyi e levél befejezésénél már nem ugy irja alá magát, a hogy azelőtt rendesen szokta: „Maradván Felségednek mint jó kegyelmes Uramnak *igaz hive* és alázatos szolgája — “, hanem csak: „Mig élek leszek Felségednek alázatos szolgája — Károlyi Sándor m. k.“ A levél megszólitásánál sincs már ott a „Felséges Fejedelem!“ után a szokott „nekem nagy kegyelmes (vagy jó kegyelmes) Uram“; azonban kivül a boritékon még ott van. A levél természetesen egészen saját irása Károlyinak.

Igen nagy számmal találtatnak a Rákóczi-levéltárban sajátképeni *hadügyi irományok* is, mint például a fejedelemnek tulajdon kezével hol magyarul, hol francziául irt, illetöleg rajzolt tervezetei, had- és táborfelállitásai, ezredek, zászlóaljak száma, — az 1708-ki vágmelléki hadjáratból; Forgácsnak 1705-ki erdélyi, Károlyinak 1710-iki magyarországi terjedelmesb hadi tervezetei és mozgósítható haderejök kimutatásai; a számos rovatolt tabellák az ezredek tényleges létszámáról, fölszereléséről, leginkább az udvari, rendes és erdélyi ezredek parancsnokaitól, vagy az ugynevezett hadi „mustramesterek“-től kiállitva; De la Mothe tüzérbrigadérosnak a Rákóczi-féle összes tüzérségről, tábori és nevezetesebb erösségekbeli ütegekről, lőszertárakról és ezekben lévö mindennemü hadi szerekről való táblázatos kimutatásai; jelentések a jelentékenyebb kurucz várak mily karban lételéről, az ezredek egyenruháztatásáról, néha egész az egyes regimentek egyenruhájának szinéig kiterjedve stb. Szóval a régi magyar hadi viszonyok, hadszervezet és védrendszer búvára is, gazdag anyagra lel itten.

*) Czélzás a szatmári béke első czikkelyére, melyben Rákóczinak fejedelmi czime és javai biztosittatnak, ha három hét alatt esküt tesz le, hogy többé nem harczol a császár ellen.

**) Értsd: melyek.

*

Megemlitendők még némely különösségek, mint pl. a Rákóczinak nemzeti dalnokok által nagyobb diadalmak alkalmával benyujtott dicsérő énekek; a milyenek Újvári Tamás versei Ricsán cs. tábornok tönkreveretése és a szathmári vár megvétele örömére; söt vagyon egy mesterségesen készitett s Magyar- és Erdélyország, valamint a Rákóczi-ház szinezett czímereivel ékeskedő czifra műlap is, melynek zöld-fehér-piros betűi elmés csoportozatokban ugy vannak összeállitva, hogy az ember akárhonnét kezdje is olvasni, mindig csak ez jö ki belöle: *„Vivat Princeps Rákóczi, Vindex Patriae, diu Vivat!“* *)

Érintsünk meg végre némely itt örizett nevezetes régiségeket. Vörösvártt találtatik II. Rákóczi Ferencznek mint a magyarországi szövetkezett rendek vezérlö-fejedelmének két nagy és igen finom metszésü aczél pecsétnyomója, továbbá egykorú olajfestményü arczképe, mely a fejedelmet 14—15 éves gyermekkorában, élénk arczczal és szemekkel, dús barna hajzattal, vörös dolmányban, sárga csizmácskákban ábrázolja. Ez arczkép az ónodi várban tartatott, a hol 1849-ben a barbár muszka hösök czéltáblául használván, belelövöldöztek, lándzsákkal is általverték; mindazáltal a lelkes gr. Erdödy Istvánnak sikerült, azt egy derék pesti müvészünkkel tökéletesen helyreállittatnia. Ugyancsak itt vagynak Bakács Tamás érseknek, Zrinyi a költőnek s több más hires régi magyaroknak régi arczképei, némelyik valódi műbecscsel biró; itt II. Rákóczi György kis aczél pecsétnyomója, s az I. Rákóczi Ferencz által a zborói templomnak ajándékozott drága szönyeg, melynek piros és zöld bársonyszövetén középütt Erdély és a Rákóczi-ház egyesitett czimere díszlik gazdag aranyhimzettel, körülötte és szélről szép aranyvirágokkal. És végül itt van egy aranyozott ezüstserleg, hason anyagú tálczájával, melynek mult századi felirata azt erősíti, hogy Rákóczi és föhívei a hires ónodi országgyülésen, az ausztriai ház trónvesztettségének kinyilatkoztatását követett díszlakomán, e serlegből itták az áldomást; a mi, ha való: a különben egyszerü billikomot, történeti nevezetességüvé teszi.

De most legyen elég ennyi a vörösvári Rákóczi-kincsekről.

*) Éljen Rákóczi fejedelem, a haza veszett ügyének helyreállitója, — sokáig éljen!

Medveviadal Oroszországban.

A hajdankori vad-viadalokról annyi borzalmas van megirva a történetekben, — vad-viadalok történnek a mai czirkusokban is, de többnyire már csak undort ébresztenek Hajdan gladiator pedig a deszkafalba vésett nyilásokon a nép alsóbb rétegei kukucsálnak keresztül. Külön helyök van az énekeseknek, melyek nemzeti dalainál gyermekek tánczolják a prisiatkát.

Középett medve van erős lánczon karóhoz kötve, s körülötte öt-hat ember hosszu vas póznákkal. Egyszerre nagy csomó eb rohan a küzdtérre, neki a meglepett és leláncolt medvének; mindenkép igyekeznek fülét vagy nyakát megcsipni, de ez többnyire csak sikerül, midőn a szegény maczkó a nagy küzdésben már kimerült. Talpával, fogával védi ez magát, irtózatos düh lángol szemeiben, s jaj annak az ebnek, melyet megfoghatott, összetöri csontjait és széttépi. Ha nagyon kifáradt, a vasrudakkal szétüzik az ebeket, másik medvét hoznak be, ugy hogy egy előadásnál 4—5 is keresztülmegy e kinos játékon.

Medve ritkán vesz el e küzdelemben, de ebek tizével, huszával feküsznek a küzdtéren nyöszörögve, vonitva, vagy döglötten.

Ha a kéznél levő medve mind bemutatta már kényszeritett vitézségét, vagy ha egyet véletlenül küzdött az oroszlánnal, ma ebeket uszitnak patkányokra, kakasokat egymásra, s a hol e kegyetlen időtöltés még megőrzötte a lovagiság némi szinezetét, mint p. o. Spanyolországban, ott az ellenség száma teszi a diadal becsét kétségessé. Valóban ideje hogy Hermann és Batty átmeneti példáikon a polgárosodás e tekintetben is teljes irányt vegyen, és valahára kifejlődjék.

Ma még rosz néven is alig lehet a fagyos muszkának venni, ha a müveltséggel annyira dicsekvő angol s franczia példáját követve, ő is gyönyört talál efféle kegyetlen mulatságban, s tömegesen látogatja a Moszkva mellett rendezni szokott medveviadalokat. Százankint vonulnak ki a nép minden rétegéből a ragorskaja sostava (kapu) előtt fekvő deszka árkusba, melynek gyarló épületében a régi szabásu gazdag mosksvit kereskedő, s a sötét büszkeségü hivatalnok, s a finom delnő, — mézesáruló blincsikkel, kalácsos sbitircsikkel és a berlini bérkocsist parodizáló jatvorcsikkel vegyül el.

A czirkusz hosszas négyszögü tér, melyet egy emeletre emelt deszkaállvány vesz körül. Az emeleten a gazdagabbak foglalnak helyet, alant megöltek az ebek, akkor vége az előadásnak, s a közönség kielégitett izgalommal, csevegve és kaczározva tér vissza a Kreml ős városába.

Medveviadal Moszkvában.

Japán fővárosa.

Yeddo, Japán fővárosa sokkal nagyobb területen fekszik, mint London. Egy széles folyó, az O-Gava (nagy folyó) két egyenlőtlen részre osztja a várost; az északi rész egészen sik s kelet felől egy kis folyó határozza; a sokkal nagyobb déli rész csaknem egészen dombokból áll. Az egész város be van hálózva természetes és mesterséges vizvezetésekkel, melyek táplálékukat nagyobb részt az Ogavából nyerik. E folyó körülbelől oly széles, mint a Tisza Szegednél, de több vize van s a fővároson átmentében négy hid vágja keresztül.

Körülbelől egy negyed mérföldnyire az Ogavától, azzal párhuzamosan, egy halomlánczolat huzódik el, melynek legmagasabb emelkedésén a Taïkun (világi uralkodó) és trónörökös palotái diszlenek nagy terjedelmü mulató erdők és kertek között. Egy körfal veszi körül azokat széles és mély vizi-árokkal ellátva; nyolcz hid és gát erősitett kapukkal képezi a bejárást.

A palota és folyó közt fekvő városrész a kereskedelmi forgalom központja és számtalan csatorna metszi át. Ezeknek egyikére van épitve a hires nipponi hid (Nippon Basi); innen számitják a távolságokat az egész országban, s e hid végpontja a Tokaïdónak, a birodalom déli és nyugati részéből jövő nagy országutnak. E nagyon népes és mindenféle kereskedő által lakott városrésznek csakis a Tokaïdo az egyetlen széles utczája; a többiek mind keskenyek. Itt minden ház bolt; a házak többnyire kétemeletesek, de a felső emelet igen alacsony szokott lenni s rendesen kereskedelmi és gyári czikkeket tartanak benne. Az Ogava és a beleömlő csatornák mellett egész sor áru- és boltház fekszik, melyek tűzmentesek. E városrész s a hozzátartozó fejedelmi lak és annak környezete képezi a főváros tulajdonképeni központját; itt minden talpalatnyi föld lakva van. A többi városrészben a kereskedők és mesteremberek túlnépes lakhelyeit néhol nagy terjedelmü templomok és az egyes főurak birtokai váltják fel.

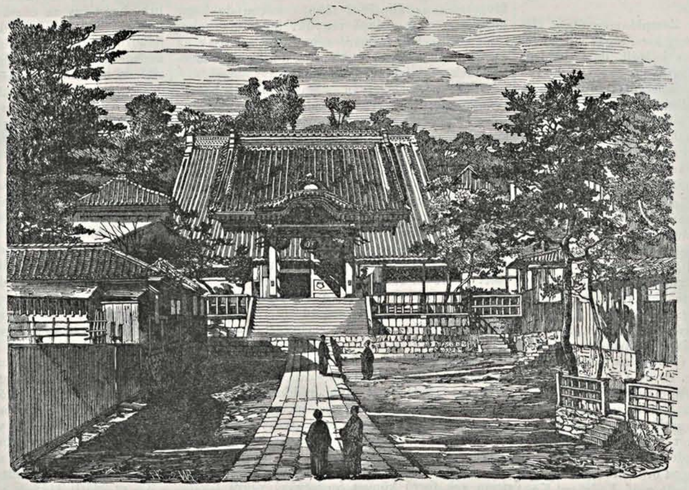

Császári templom Yeddoban.

A templomokat rendesen dombokra épitik örökké zöld lombozatu fák árnyai alá s terjedelmes temetők veszik körül azokat. Yeddoban számtalan templom van, mind a jellemző japáni modorban, t. i. nem igen magasra és tornyok nélkül épitve. A császári templom, a melyet képünk ábrázol, egyike a legszebbeknek. Hátterén dús lombozatu fák diszlenek, terjedelmes udvarát pedig sétányok hálózzák be. Az előkelők palotáit is mulató-erdők és gyönyörü kertek veszik körül. Mindenütt zöldet, folyóvizet és különbnél különb épületeket lát a szemlélő. A külvárosok messze kiterjednek a vidéken minden irányba és már sok falut magukhoz öleltek.

Ha a fő közlekedési ereket követi az ember, mérföldekig bolyonghat összefüggő házak között, de a mellékutczák csakhamar nevető tájakra vezetnek; a kertek és szántóföldek imitt-amott a legnépesebb városrészekig benyulnak, ugyanyira, hogy a város határait fölötte bajos lenne pontosan megállapitni.

A kikötő felől közeledve, semmi sem árulja el a nagy várost; a házsorok a parton jelentéktelenek és igen sok helyt kertek váltják fel azokat, a halmok zöldek s csak imitt-amott látható egy-két épület rajtok; átalán véve a benyomás inkább falusias. Yeddo lakói maguk nem igen közlekednek a kikötővel; az ő hajóik az Ogavába futnak be. Az idegenek számára külön kikötő van épitve, a honnan egy udvaron és egy nagy fekete kapun át a Tokaïdora jut az ember, mely a város központja felé visz. A Tokaïdo egy egyenes, széles és beláthatatlan hosszuságu utcza, mely a legnépesebb városrészen visz keresztül. E városrészben igen sok ház, melyekben a vagyonos kereskedők laknak, tűzmentesen van épitve.

A kereskedők városnegyedének utczái a nap minden szakában igen élénkek, de leginkább este, mikor a sok munkás a külvárosokba tér vissza; ilyenkor maga a széles Tokaïdo is oly népes, mintha vásár lenne. Különösen élénkek az utczák ünnepnapokon, melyek a japániaknál fölötte számosak. Minden helyiségnek megvan a maga védszentje s a nekik szentelt ünnepek roppant zajosak és különféle szinielőadásokra s álarczos menetekre nyujtanak alkalmat. Mindenfelé látni, hallani, nevetni és csodálni való dolgok csalogatják a járókelőket. A nép féktelenül zajong és mulat s késő éjig lehet hallani az örömrivalgásokat és vidám zenét a theaházakból.

Az aristokrata városrész utczái a világért sem oly élénkek és vonzók. A lakok roppant kiterjedésüek és rendesen csak egy emeletesek s kertek és erdők közé vannak temetve. Ha e lakok egyszerü és komoly külsejét tekinti az ember, azt hinné, hogy középkori épületek között jár, bárha a japáni épitésmodor az európaihoz épen nem hasonlit is. Átalában, nemcsak más világrészben járunk, mely a mienktől térileg esik távol, hanem minden más és idegenszerü: a természet, az emberek, a társadalom, a köz és magán élet.

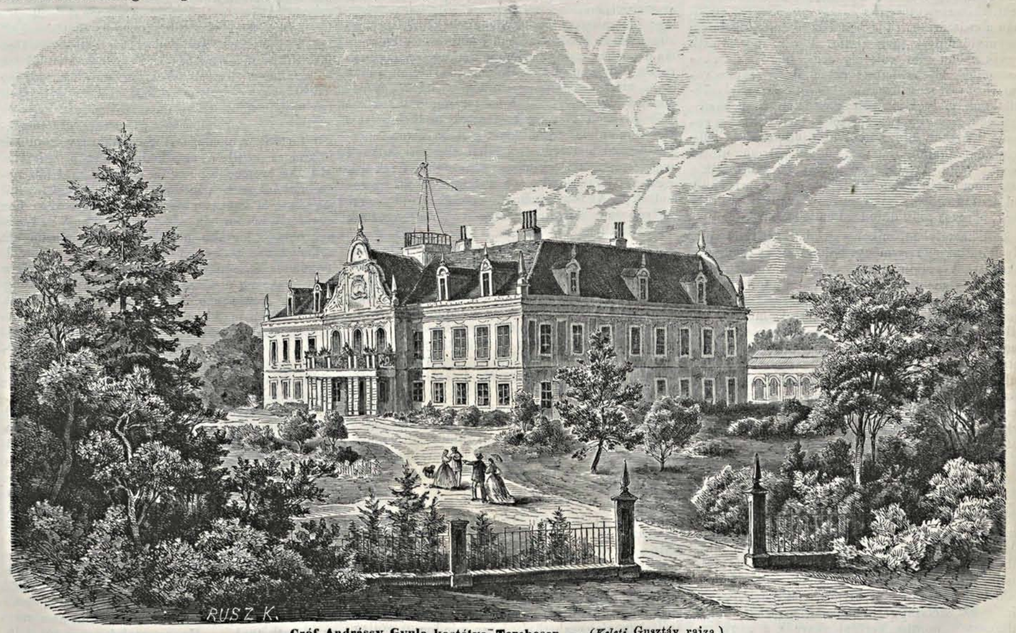

Gróf Andrássy Gyula kastélya Terebesen. — (*Keleti* Gusztáv rajza.)

Gróf Andrássy Gyula kastélya Terebesen.

Képünk, e csinos uri kastély a kellemes park közepette, most, ugy hiszszük, kétszeresen érdekes. Hazánk egyik legszebb megyéjében, bájos vidéken fekszik, — s a népszerü uj magyar miniszter-

elnök tulajdona, — s mig fényes állása egészen a fővároshoz nem kötötte, lakása is legalább az év egy részében.

A történelem nem egy érdekes emléket köt, zajosabb napjaiból e helyhez. Kuruczot és labanczot látott s váltva dicsőség és pusztulás tanuja volt. Most csend és jóllét ünnepel a régi harczok romjain s a mult hárfája csak elhaló visszhangjaiban zendül meg fölötte.

Terebes, mezőváros Zemplénmegyében, Ujhelytől három órányira, egy kies, tágas völgyben. Vidéke csaknem alföldies jellegű, de láthatárát középmagasságu szép hegylánczszegi. Földe jó és áldott, kivált mióta mostani tulajdonosa az egyrészben iszapos vizállta határt, az általa alakitott Tapoly-szabályzó társulat közreműködésével szabaddá tette, a minek köszönheti kétségtelen fölvirágzását. A szép emeletes kastély is gr. Andrássy Gyula müve s izletességével és egyszerű pompájával meglepő.

A parkban láthatók még a régi terebesi vár romjai. Terebessel összefügg Paris helysége, mely nevét hasonnevü várától nyerte, melyet bizonyos Paris nemzetség épitett. A vár már 1254-ben fenállott, miről árpádkori oklevelek tanuskodnak. A XIV. század első felében a hatalmas Drugeth család birtokába jutott s Drugeth Vilmos szepesi és ujvári gróf birta. A század második felében Perényi-kézbe került. Perényi Imre a hires nádor alapitotta a pálosok részére azon zárdát is, melynek épülete ma is fennáll; a zárdát József cs. eltörölte. A vár XVI. sz. közepén ismét visszajutott a Drugethek kezébe; de e nagynevü család férfiága Bálintban a corbáviai püspökben kihalván, Drugeth Zsigmondné 1692-ben királyi adományt nyert a leányágra is s utána leányaira, Csáky és Wandernath grófnőkre szállott a birtok. A Csáky-jogon örökölte azt Szapáry grófné, kitől leányára maradt gróf Andrássy Károlynéra, Manó, Gyula és Aladár grófok anyjára, ki az előbb sok teherrel rakott uradalmakat nem csak terheiktől megszabaditotta, hanem még gyarapitotta is, s mostani birtokosai, köztök Terebest Gyula gróf, még nagyobb virágzásra emelték.

A terebesi vár, mint emlitők, nem egy ostromot látott nemzetünk párt- és szabadság-harczaiban. 1625-ben Bethlen Gábor erdélyi fejedelem, választott magyar király ostromolta; 1676-ban a császáriak, 1684-ben Tököly Imre fejedelem ágyui dördültek meg alatta. A vár, ugy látszik egyik izben sem volt oly erős, hogy a derekas ostromnak ellenállhatott volna. Azon számos várai közé tartozott hazánknak s különösen felvidékünknek, melyek jók voltak vitéztanyának, sasfészeknek, egy-egy perczig fel is tartóztatták a rohanó hadakat, de komolyabb ellenállásra alig lehettek alkalmatosak. A Tököly ostroma utolsó is volt rajta. A fejedelem hadai fölgyujtották s összerombolták gyengülő falait — és nem is épült föl azután többé. Csak rom-maradványait mutatja még, harczos idők düledező emlékeként.

A kastélyban, mikor a grófi pár otthon volt, idylli s csaknem eszményi boldogság és csendélet lakozott. A szalon felett, melyben vendégeiket fogadták s melyben őszi estéken a kandalló vidám tüze pattogott, van a grófné saját szalonja, most is a régi vászonszőnyegzettel, melyen — pálmafákon ülő papagályok vannak festve. A gróf nem engedte ezeket ujabb izlésükkel kicserélttetni, — mert ott még a jó nagyanya ölében tanulta először a természet-történetet, ezeken a csodálatos fákon és madarakon. A kegyelet nem csak a történet nagyemlékü romjait, a hajdi tüzhely avuló környezetét is megőrzi s szentélyt alkot belőle! — *á* — *r* —

A borostyán- vagy gyantakő.

Az utast a keleti tengervidék azon pontjára vezetjük, hol szemeit a sik tengeren legeltetvén, jobbra a kinkövesi fövenyes partokat látja eltelerülni, balra pedig a stubnitzi krétasziklákat fölemelkedni. Legyen vihar vagy szélcsend, a habok szakadatlanul jönnek a parthoz, majd háborogva, mintha azt szétszaggatni akarnák, majd csendesen hullámozva, mintha kerülni akarnák a nagy izgalmat, mely a szárazon nyugtalanul dühöng. De a habok kedvelik a partot, mert annak fejér párkányára sok szépséget és drágaságot raknak le, u. m. fénylő jegeczeket, kagylókat, csigákat és a *borostyán-követ*. Az iszap és tobozhalmazból kicsillámlik a pompás kő, melyet a keresőnek szabad összeszedni, a mennyiben arra az egyedáruskodás legalább most nem terjeszti ki zsibbasztó vesszejét. Ilyenkor önkénytelenül merül föl a kérdés: mi az oka, hogy az ember veritékkel, sőt életveszélylyel is birtokába akar jutni a sötét színü rubinnak, a sugárzó gyémántnak, a nemes gyöngynek és a szendén csillogó borostyánkőnek? Nem egyéb, mint a művészet és szépség utáni vágy! Ha csak közönséges hasznot ohajtunk, ha csak szükségeinket akarjuk kielégiteni, arra nem kivántatik az állaténál több értelem, de hogy környezetünket széppé tegyük, hogy magunkat saját és idegen élvezetre képesitsük, ezt csak az ember teheti, s e tekintetben az ő szükségei mérhetlenek s találmányai végetlenek.

Meg nem elégelvén az ember, hogy a borostyánkő szépségén gyönyörködjék, azt még a képzelet alakjaival is körülfonja. Ki ne örülne azon szép regének, melyet az ő kor annak származásáról költött és a melyet Ovid pompás versekbe foglalt, midőn beszéli, hogy Phaëthon, a Helios fia egykor atyjához menvén, őt esküvéssel kényszerité kérelmének megadására. Phaëton nem kért egyebet, mint hogy atyja a nap szekerének kormányzását egy napon át bizná reája. Helios megijedt a kérésen s mindent elkövetett, hogy fiával a kérelmet visszavétesse. Minden hasztalan volt! — A merész ifjoncz kezébe ragadván a gyeplőt, kevélyen evezett a kék egek fölött. De a magasság csakhamar megszédité az ő fejét, s a szilaj lovak gyenge kéztől kormányoztatva, lihegve és bátran futottak a pályán, majd északnak, majd délnek, s végre oly közel a földhöz, hogy ez a meggyulás veszélyében forgott. Már a láng az Olympba is bele akart kapni, midőn Zeus haragjában kilövelvén villámát, a merész kocsist az Eridanus folyóba sujtotta le. A gyászoló napisten csak huzamosb idő mulva szállt ismét szekerébe, melynek fényénél Phaëton nővérei megtalálták a szerencsétlen ifjoncz hulláját. Eltemették azt és sirján sok forró könyet hullatván, végre fekete nyárfákká változtak; de igy is mindig sirtak ők s könyüikből lett a puha és szeliden sugárzó *borostyánkő*.

Ha a regét költői köntöséből kibontakoztatjuk, fennmarad a tudományos tény, miszerint a borostyánkő fa-gyantánál nem egyéb, mit tulajdonaival is bebizonyit. Könnyüsége, vegytani összetétele, de különösen zárványai ide mutatnak.

Volt idő, midőn az északi félgömbön a hideg és viztőmeg sokkal tetemesebb volt, mint jelenleg; ide mutat a jéghegyeknek hajdani nagyobb kiterjedése s a kőtuskóknak jelenléte és minősége. Ha pedig az északi félgömbön csakugyan nagyobb volt a hideg, ugy nedvesebbnek is kellett annak lenni, mert a nedvesség a hideghez képest csapódik le a légből. Északi Németországon akkor körülbelől azon viszonyok léteztek, melyek most a déli félgömbön uralkodnak, s innen aztán kimagyarázható a norvég gránitból álló kőtuskóknak megjelenése az észak-német rónaságon. Ezek t. i. jégszigeteken usztak le s a tenger fenekére rakodtak le. Az északi német rónaságok földrétegei nyilvánosan elárulják, hogy valaha tengernek szolgáltak fenekül.

Az északi félgömb jégkorszakának kétségtelen tényét tudományos fejtegetésnek vetették alája. Azt állitották hajdanta, hogy a földtengely helyzetének egykor másnak kellett lenni, és hogy a forró földöv Szibéria tájain huzódott keresztül. A földtengelynek hirteleni megváltozása Szibériát jéggé fagyasztotta s az elefántnemű állatokat megdermesztette. Ez ellen azt jegyezzük meg, hogy a Lena jegébe fagyott elefántnak tömött, gyapjas szőre volt és hogy annak gyomrában és szájában nem lombos, hanem száraz galyakat találtak, ugy hogy meze- és táplálékánál fogva sohasem tartozhatott a forró földöv állataihoz; továbbá tudjuk a természettanból és csillagászatból, hogy a tengelynek ilynemű változása soha meg nem történt.

Egy másik nézet szerint a borostyánkő-fa és szibériai elefánt vagy mammut idejében a nap egyszerre kialudt s a föld melege kevés napok alatt a fagyponton alul esett. Ilyen jelenetek már azelőtt is mutatkoztak s a földfejlődés különböző korszakait befejezték. — De ha az ugynevezett uj csillagok megjelenése és ismési eltünése ezen véleménynek támpontul szolgálhat is, annyit mindazáltal megjegyezhetünk, hogy minden uj csillag fénye eleinte lassanként növekszik és aztán végképeni eltünésével lassanként ismét fogy. Ezenfölül, ha a nap csakugyan alá volt vetve ilyen időszakos változásoknak, azoknak még most is kellene nyomuknak lenni. De a föld fejlődésében sem találjuk elegendő bizonyitékát az ilyen előrement rögtöni változásoknak.

Mi a dolog okát csillagászi tényben keressük. Tudjuk, hogy a föld körkörös pályán fut, melynek egyik göczában áll a nap. Ennélfogva a föld nem mindig egyforma távolban van a naptól. A nap közelében sebesebben mozog a föld, mint távol attól. Jelenben a nap közelje az év kezdetével esik össze s ezáltal a tavasz és nyár hét nappal többet nyer, mint az ősz és tél. Megforditva van a dolog a déli félgömbön. Ha már most azt állitjuk, hogy igy az északi félgömb a naptól több meleget nyer, mint a déli, ez ellen azt lehetne felhozni, hogy a melegités huzamosb tartama s a melegség forrásától nagyobb távolság, a sikeresitő és hátráltató hatást illetőleg, egymást kölcsönösen kiegyenlitik; de itt ismét azt kell gondolóra venni, hogy a távolságok közti különbség csekély és hogy a meleg oly erő, melynek idő kell, hogy hatását a hideg testben érvényesitse, mialatt a fény egy pillanat alatt teljes világitást eszközöl. A honnan a huzamosb tartam kedvező hatását jóval felülmulja a nagyobb távolság kedvezőtlen befolyása. Ezen viszonya a földnek a naphoz nem állandó. A nap közele mindig tovább megy lassanként az év napjain, s a mai viszony ismét csak 21,000 év mulva fog bekövetkezni. A földgömb északi felének fölmelegitésére nézve a mi számitásunk szerint az 1248-dik év volt legkedvezőbb, mivel a föld napközele a tél kezdetével esett össze, midőn a meleg időszakra nyolcz nappal esett több. A 11,748-ik évben megforditott viszony fog helyt lelni, midőn a hideg évszak leend több 8 nappal, s a mit mi vesztünk, az a déli földgömb lakóinak lesz javára. Ugyanezen viszony létezett a mi időszámitásunk előtt a 9252-dik évben, s Krisztus születése előtt a 19,752-ik évben a földnek épen azon állása volt a naphoz, mely az 1248-inak felelt meg. Hogy magunkat röviden és tisztán fejezhessük ki, azon időszakot, melynek közepét az 1248-ik év tette *„utolsó nagy nyárnak,“* a Kr. sz. előtti 9252-ik évet *„utolsó nagy télnek,“* a Kr. sz. előtti 19,752-ik évet *„végelőtti nagy nyárnak“* fogjuk nevezni. Tovább visszamenni, az előttünk fekvő tárgy, a borostyánkő miatt nem szükséges.

Hasonlitsuk össze már ezen csillagászi tényeket a föld felületéni jelenségekkel. A nagy nyár az északi féltekén szárazságot föltételez, a déli féltekén pedig a viznek odafolyását s a mérsékletnek alászállását. Jelenleg ezen eset lel helyet. Ha 600 év előtt az utolsó nagy nyár érte el tetőpontját, most a visszamenetelnak már érezhetőnek kell lenni. Egy német ujságból (1857) a következőket iktatjuk ide: „a tartós forró nyár és a szelid ősz — ugymond — az Alpesek jégvilágában roppant változásokat idézett elő, a mennyiben a jéghegyek terjedelme mindinkább összeszorittatott, mint ez a sulzbachi, grossglockneri és gasteini jégtelepekkel történt. A pompás Wiesbachhorn vakitófehér jégcsúcsa szürkén emelkedik most a felhőkbe. Még nevezetesebb jelenetet mutat a 9541 láb magas Brennkogel. Több mint százéves jégkérgétől megfosztva, kopaszon és szomorun áll ott, és ime egyszerre három bányász-szoba tünik elő, melyeknek belseje legjobb minőségben van, mintha azt a bányászok csak épen tegnap hagyták volna el. Tökéletes épségű vörös fenyődeszkák képezik a falat, rakáson a tűzre készitett rőzse s a félig megtört ércz további feldolgozás végett. De a legfelsőbb harmadik szobában három ember csontjaira találtak, kik ott valószinüleg hó által betemetve, éhen haltak.“ Magától értetik, hogy ilynemű épitkezés csak oly időben történhetett, midőn ama tájak minden nyáron át lakhatók voltak. Egyetlen nyárra nem épitnek ily kunyhókat, melyeknek anyagszereit alantabb fekvő tájakról fáradságosan kell előszerezni. A sarkvidékekre vonatkozólag megemlitjük, hogy Island szigetén 600 év előtt irták a régibb és ifjabb Eddát *), midőn a sziget népes volt és jó aratások jelentkeztek. Most pusztulásnak néz elébe. Ugyanezen időben épült meg Poroszországban a német lovagrend, hol egyebek közt sikeres bortermelést üztek. Ezóta ott a szőlő elenyészett. Északi Németországban sok telek a hitelkönyvekben még ma is „szőlőhegy“ neve alatt emlittetik, a hol pedig emberek emlékezete óta nem terem szőlő. Ezen tények oly közel fekszenek hozzánk időben, miszerint azok a föld emelkedéséből ki nem magyarázthatnak. — Ha az utolsó nagy tél felé tekintünk vissza, ott találjuk Tacitus iratait Németországról, mely Kr. u. 70-ik évben zordonnak, hidegnek és nedvesnek rajzoltatik. Ha még tovább megyünk vissza, jegnesánczok **), kőtuskók s jégbe ágyazott elefántok beszélik nyilvánosan az utolsó nagy tél idejében állapotot. Vajjon ekkor a déli féltekén volt-e a legtöbb száraz, erről hallgatnak az ó kor műveltebb népei, melyek a Földköi-tenger körül és beljebb Ázsiában laknak, részint mert az irásbeli jegyzetek kora a föld fejlődésére nézve még igen ifju, részint mert az egyenlitő körében lakó népségek ama változásokat csak kissé érezhették. Meg kell itt jegyeznünk, hogy minden változás a földgömbön lassan, de folytonosan történik s egyes emberkorokra nézve észrevétlen marad az, mi évezredek után nagy és roppant eredményekben mutatkozik.

*) Régi pogány északi hitmondák gyüjteménye.

**) Kő- és kavicshalmazok a jéghegyeken.

Ezen változások elfogadásának főtámpontját némelyek ott keresik, hogy délszakon a szárazföld ékalakulag nyulik be az Oceánba. Azt mondják, hogy valami délről jövő nagy vizár elöntötte a szárazföldet, s az előfokokon megtörvén és megoszolván, az oldalt fekvő földet magával ragadta. Mi ellenben azt állitjuk, hogy ezen jelenetet a sarki áramlások is épen ugy foganatosithatták a nagy Oceánban, melyek északon aránylag kis térre levén szoritva, többszörös akadályoknak vannak kitéve s irányukat is gyakrabban változtatják.

E szerint a tenger az örökké változatlan erő. Az ő mennyiségtani törvények által határozott tömegén belől a föld magva egyik nagy évszaktól a másikig majd délre, majd északra toltik. Viztől megfosztva s meleg és fény által áthatva, ezer meg ezer sarjat hajt a föld; ha alámerül, rétegek rakodnak rája, melyeknek szerves zárványaiból évezredek mulva ismét gondolkodó valók meritnek tanuságot, fölemelkedést és lelkesedést. Ily érzemények közt áll az ember a tengerparton, kezében borostyánkődarabbal, gyönyörködve annak fényén és kérdezve önmagát: honnan és miként származott ezen kövé vált gyanta?

(Vége következik.)

A képző-művészeti társulat régiségkiállitása.

A képző-művészeti társulat igen kellemesen lepte meg a közönséget, midőn akademiai helyiségeiben épen azon időben rendezett egy kép- s régiségkiállitást magánbirtokban levő műkincsekből, mikor a főváros megtelik, a nemzeti muzeum pedig be van zárva. Az életrevaló eszme kivitelére alig maradt több idő hat hétnél, s mégis megteltek a termek, jeléül annak, hogy létez még sok műkincs a hazában, magánosok kezében, melyről a közönség keveset tud. A kiállitók száma nem nagy; többjei: gr. Andrássy Manó, Ráth György, Pulszky Ferencz, gr. Bánffyné, gr. Zichy Jenő, Moser Emil és Egger S. Ily nevek kezeskednek a kiállitott tárgyak becséről és eredetiségéről; léppjünk be.

Az első nyolczszegű kisebb terem falain Rugendasnak két csatafestménye vonja szemeinket magára: Budavár bevétele s a belgrádi csata, mindakettő gr. Batthyány Ödön tulajdona a rohonczi várból, érdekesebbek a jelmezek hüsége, mint a művészi felfogás s kivitel által. Ott van még Pulszky Ferencz nagy hindu, persa s chinai rajzgyüjteményéből husz példány mutatványul. A chinai kitünik a szinek élénksége a hindu menyegzői éjszaka (3. sz.) a felfogás gyöngédsége s a kivitel szorgalma által.

A második szobát gr. Andrássy Manó töltötte be kincseivel. A képek közt feltünik a szép nőalak Leonardo Da Vinci modorában (32. sz.), mint a milanói iskolának igen jellemző és kitünő példánya. Velasquez lovasa, (39. sz.) s Alba herczeg arczképe (21. sz.) illően képviselik a komoly spanyol festészeket; Veronese Pál vázlata (22. sz.) mely a bethanyai ebédet adja előnkbe, nem fogja kikerülni a müértők figyelmét. A nagy közönség azonban inkább az ékszerek s régiségek felé fordul, s méltán; itt van az első szekrényben Sándor nagyváradi püspök pecsétje a tizenkettedik századból, egy antik zafir Ilona császárnő Constantin császár anyja arczképével, kit az egyház a szentek sorába helyezett. A mű mind a drágakő tisztasága, mind az arczkép érdekessége, mind a foglalás ritkasága által a a legbecsesb gemmák egyike. Itt látjuk Forgács nádor aranypecsétjét; II. Lajos király gyürüjét, több Rákóczy-gyürüt, mellettők egyikét azon ismeretes forradalmi gyürüknek, melyeknek felirata: „Vivat *Petrus*“ (Princeps Emericus Tökölyi Rex Ungariae) a kuruczok jelszava a Tökölyi időben.

A harmadik ékszerszekrény vésett drágakövekkel telt meg; a domborukat Cameaknak szoktuk nevezni, a homorukat Intaglióknak. Legnagyobb részök középkori vagy a mult század végéből való, midőn a drágakövesés ismét nagy tökélyre emelkedott, legszeb köztük a kristály fogantyu (44. sz.) a XVI. századból, s Chiron s Achilles (49. sz.) Morelli müve, ki Josephine császárné számára dolgozott.

Reánk nézve érdekesbek a történeti emlékek Apaffy Mihály óriási ezüst kupája, Rákóczy György pohara, és János király billikoma, Mátyás király tőre, gyönyörü velenczei ezüst hüvelyével, melynek arabeszk diszitvénye a királynak mellette függő sisakján ismét látható. Rákóczy Zsigmond buzogánya s kardja is itt van, s több drága kővel kirakott buzogány, milyeket a török csauszok a magas portától az erdélyi fejedelmeknek vittek beiktatásukra.

A nagy teremben Éger ur állitotta ki Báthory István kardját, hanem mellette báró Prónay Gábor is állitott ki egyet, Bethlen Gábor serlegével, s Apaffy Mihály gyönyörü ostáblájával együtt. Gr. Gyürky több c-családi emléket adott ide, Adám ősének buzogányát s halotti zászlóját 1704-ből. Gr. Erdődy István elküldte a szőnyeget Erdély himzett czimerével, melyet a nagy ur Stambulból küldött a Rákóczyak egyikének, s a hires ónodi billikomot (U. szekrény 12), melyen a confoederatio eredeti tagjainak neve be van vésve Rákóczi Ferencz kezdő-betüi s az ismeretes jelszó: „Pro libertate.“ Különös szép, s az itt kiállitott középkori tárgyak közt legbecsesb a kristály-serleg, melynek ezüst-talapzata sárkányt ábrázol: gr. Bánffyné tulajdona. Az ezüst-billikomok, tányérok, serlegek s kupák összesége kápráztatja szemünket, egyenkint el sem számlálhatjuk. Érdekes Moser ur kezdő-betük gyüjteménye a középkorból, mely régi missalékból vágatott ki; szépek az elefántcsont-szekrények, ezek közt legkitünőbb Pulszkyé, a középső állványon, ezt a persa shah ajándékozta II. Rudolf császárnak. Gr. Zichy Jenő és Zichy Livia grófnő ékszerei ritka szépségüek, különösen az *Y* szekrényben az 1. sz. a. arany zománczos ékszer, a *Z* szekrény 12. sz. alatti gyémántos melltű az olaszaranymüvesek egyik remeke, a mint általellenben a két zománczos boglár a magyar ötvösöké. A *T* szekrénybeu Ráth érdekes egyiptomi szobrocskákat s celta eszközöket állitott ki; Pulszky etruszk tükröket, szobrocskákat s fogantyukat, mindaketten szép római idólokat. Érdekes látvány Pulszky világhirü gemma-gyüjteményéből a domboru kövek az N. és O. szekrényben, köztük a gyönyörü Marcus Agrippa (töredék), Maecenas, Cicero, Augustus és Antonius, mind az ő korukból. Nagy Sándor, Berenice királyné, Traján és Adorján császárok, Titus és Septimius Severus diadalai, Pollajolo Bacchanálja a középkori müvészet igen érdekes képviselője. Sapor király ábrázata a persa Sassanidák müvészetével ismertet meg, mint Darab Shah arczképe a nagy Mogol udvaraéval. A *P* szekrényben ritka szépségü a milanoi Mór Lajos herczeg számára készült Niello, s még inkább a kis ezüst-lemez, melybe Macchiavelli szellemdus arczképe van bevésve. Eszünkbe jő florenczi siremlékének felirata „Tanto nomini nullum par elogium.‘, Vonzóbbak még az arany domborművek Valerio Vicentino műhelyéből, ki Benevenuto Cellinit valami harmincz évvel megelőzte s rajzának tisztasága által fölülmulja nagyobbhirü utódját.

A képek közül legérdekesebb Mantegna frescoja (68. sz.), a három Mária a kereszt alatt, töredéke egy nagyobb festménynek; Ráth tulajdona. Közönségünk azonban ily szigorhoz s mély érzéshez nem szokott még hozzá, s inkább gyönyörködik a csinos Canalettókban s Van Dyck két igen szépen festett arczképében. Mielőtt elbucsuznánk, még egy pillanatot vetünk Pulszky bronz diszedényére, nőfejalakban, mely a szekrény tetején áll, gr. Hadik fegyvereire, Zichy grófnő drezdai s Sévre porczellánjára, Éger ékszereire s igen jól összeállitott régi pénzeire s megvalljuk, hogy a kiállitás megérdemli a látogatást s a kiállitó választmány fökép, Telepy, a társulat titkára, a dicséretet.

Mátyás király sisakja.

A képzőművészeti társulat régiségtárlatának egyik legérdekesebb műdarabját ime, rajzban is bemutatjuk. Ez egy régi sisak, melynek kettős becse van: tudniillik történeti és művészeti.

Történeti nevezetességét az képezi, hogy egykoron hazánk dicső királyáé Hunyady Mátyásé volt, s a velenczeiek ajándékozák számára, talán ama hires, később Batthyány-féle billikommal együtt, a melynek talapzatára reá is van vésve, hogy:

„Ez Hunyady Mátyás király billikomja
Velenczésektül vött régi ajándékja stb.“

Bár a sisak ugyanazonosságát ily felirás vagy rajta látható más külső jel nem bizonyitja is: bizonyitják más körülmények, a melyek folytán az avatott régiségbuvár és kedvelő gr. Andrássy Manó — jelenlegi tulajdonosa — meggyőződött azonosságáról.

Mátyás király sisakja.

Mátyás király sisakjának másik nevezetessége az, hogy ez az egyetlen korunkig fennmaradott oly magyar formáju aczélsisak, mely aranynyal van verve. Ezen aranyveretü diszitmények igen izletesek, s a velenczei mester képzett müérzékéről tanuskodnak. Ily aranyveretekkel a pánczélok és karvasak is szoktak ékesittetni, még pedig a sisakéval egyforma modorban és izlésben. Kár, hogy a sisakhoz tartozó ezen egész hadi öltözéke fönn nem maradt Mátyás királynak.

Egyveleg.

** *(Elvetemült bünös.)* Ritkán fordult meg a nyilvánosság itélőszéke előtt oly elvetemült egyén, mint Lemaire Károly ékszerműves, ki e hó elején állott Párisban bünfenyitő törvényszék előtt. Ez ember rosz néven vette apjától, hogy uj házasságra akart lépni. Az esküvő előtti napon hurkot vet a menyasszony nyakára s az asszonyt küzdelme és kiabálása közben husz döféssel megöli. Aztán nyugodtan megy le a lépcsőkön s az összegyült népnek véres kezeit mutatva, még tréfál, hogy: „szép keztyüm van ugy-e apám lakodalmára?“ — Gyilkosságot — fájdalom! — nem egy ember követett már el, de annyira egy sem vitte, mint ez utálatos söpredéke az emberi nemnek. „Megöltem özvegy Bainvillenét, — mondá a vizsgáló biró előtt — meg akartam ölni leányát, tanonczát is, és azután apámat. Négy halottat csináltam volna, s csak egyet csináltam, ezt az egyet sajnálom. Egyébirant jobb, ha az ember egy negyedrészét elvégzi munkájának, mint ha semmit sem végezne.“ — Lemaire külsejét igy irják le: arczkifejezése vad, szemtelen, tekintete szilárd és hetyke, szine fakó, bágyadt, zöldes árnyalatokkal, orra kissé tömpe és tövétől az orrlyukakig ráncz nyulik. Ajkai fölfelé bidgyettek és szintelenek. Szakálla szőke, gyér, haja éles. Kis szemei macskaszemekhez hasonlitnak. — A kihallgatás és tárgyalás alatt folyvást megtartotta nyugodtságát, s azt el nem vesztette még mikor a halálos itéletet kimondták is rá.

h — n. *(Sajátságos sakkjátszma)* folyt Párisban a napokban, melyet a „Charivari“ következőleg ad elő. Négy különcz angol, kik már a világkiállitásra jöttek el, egy kávéházban egyik tekeasztalt krétával 64 koczkára osztották be és sakkfigurák helyett boros palaczkokat hozattak. Pezsgőbouteillák voltak a királyok, bordeauxi palaczkok a királynők, kisebb bordeauxi üvegek a tornyok, maconi bor a futók. A parasztok argenteuili közönséges asztali bor által voltak képviselve A játszma megkezdetett; ketten kettő ellen játszottak. Valahányszor egy figura elvesztett, a győzőknek azt ki kelle üriteniök. A játék eredményét nem lesz nehéz kitalálni. Minthogy a sakkban természetesen előbb a parasztok vesznek ki, megtörtént, hogy a találékony szigetbeliek a tekeasztal alá kerültek, mielőtt még a jobb faju borok egyikére is került volna a sor.

TÁRHÁZ.

Irodalom és művészet.

— *(„Olajág“)* lesz czime azon hölgyek számára készült ima- és buzgolkodási könyvnek, mely koszorus költőnk Tompa Mihálytól már sajtó alatt van Heckenast Gusztáv kiadónál. Mint Vörösmarty mondja: „fájdalma a beteg csigának drága gyöngy“ — a régóta szenvedő költő is legszebb és legmélyebb eszméit s érzelmeit rakta le e könyvében. Tartalmát imák, elmélkedések, fohászok teszik, melyek mind a nők nemes és gyöngéd szivéhez szólanak, hogy onnan szállhassanak égbe. A könyv előtt ajánlás áll: *Nőmnek*, a Tompa legszebb költeményeinek egyike; az imákat pedig „Olajág“ czimü szonett nyitja meg, méltó ikertestvére azon kettőnek, melyeket lapunk mult számában közöltünk. A könyv kiállitása, oly pompás mint izletes, méltó lesz a tartalomhoz.

— *(„Egy falat kenyér története“)* czime azon igen tanuságos s a mellett érdekes ifjusági olvasmánynak, mely Macé után francziából átdolgozva Szász Domokostól, Stein János kiadásában Kolozsvárt megjelent. Kitünő művekben valóban szegény ifjusági irodalmunknak az átdolgozó a legjobb szolgálatot tette, midőn az emberi táplálkozás élettanát tárgyazó művet oly gonddal s szerencsével ültette át irodalmunkba. A mű alakja, levelekben irva s egészen a növendékek fölfogásához alkalmazva, szerencsésen van választva; tárgya által pedig nemcsak az ifjuságot, hanem az egész nagy közönséget is érdekli s azért mindenkinek őszintén és bátran ajánljuk. Az élet legmindennapibb, de épen a megszokásnál fogva legkevésbbé beható figyelemre méltatott s legkevésbbé érzett tárgyai vannak itt teljesen fölvilágositva. A kis mű valódi hézagot pótol.

= *(Debreczenben ifj. Csáthy Károly)* könyvárus kiadja Lewes György nagy hirű „Közélettanát.“ Aláirást nyit tehát a műre 7 frtjával; az aláirások april végeig küldendők be, a pénz pedig csak akkor, ha a mű megjelent, szept. vége felé. E nagy három kötetnyi munka czikkei a tápszerek és táplálkozásról, az idegrendszer és agyműködésről, és az emberi élet sokféle sajátságáról értekeznek népszerüen és világosan.

= *(Uj zeneművek.)* *Zimay* Lászlótól „Éji hangok a Balatonon“ czimü zenemü jelent meg; kiadta Rózsavölgyi és társa; ára a csinosan kiállitott műnek 80 kr. — Kugler László kiadásában pedig Gobbi Henriktől, kinek tehetségéről Liszt F. is elismerőleg nyilatkozott, jelent meg egy uj szerzemény: „3-me Valse“ czimmel; e hangjegy ára szintén 80 kr.

** *(A pesti német szinház)* igazgatóságának ügyében a városi hatósághoz miniszteri rendelet érkezett, mely meghagyja, hogy az igazgatói állomás betöltésének kérdése a legközelebb életbeléptetendő közgyülés elé vitessék; addig pedig a mostani igazgató szerződése megtartására utasittassék.

Közintézetek, egyletek.

= *(A kir. magyar természettud. társulat)* f. hó 20-ki ülésében Than Károly társulati alelnök a Thomas-féle számoló-gépet ismerteté és mutatá be, tényleg be is bizonyitván, hogy annak segélyével olyan számtételeket, melyek közönséges uton $^1/_4$—$^1/_2$ órát kivánnak, 10—15 másodpercz alatt teljes hibátlansággal el lehet végezni.

= *(A lelenczügyi társulat)* hétfőn tartá alakitó gyülését a városház nagy termében. Ezen megválasztották gr. Nádasdy Lipótot első, Peitler Antal püspököt másodelnöknek, és Wodianer Albertet alelnöknek. Választottak ezenkivül 24 tagu bizottmányt. A hivatalos előterjesztésből kitünt, hogy e társulat ügyét igen szépen felkarolták a hazában. A tagok száma csak 269, de ezek közül többen nagy összeggel járultak az alaptőkéhez, ugy hogy ez idő szerint is már évi 2000 ftot lehetne az ügyre forditni.

= *(A magyar gazdasszonyok)* egyletének bizottmánya utóbbi időkben sok ruhanemüeket osztott szét, de azon szomoru tapasztalattal tért vissza, hogy ez még mind igen kevés, hogy százakra megy az éhező s ruhátlan nők s gyermekek száma s uj gyüjtést szándékozik rendezni; e nyomor enyhitésére várván egyszersmind, hogy az országos inségi bizottmány azt szintén figyelembe veendi, mely esetben a magyar gazdasszonyok a ruhanemüek elkészitését magukra vállalnák. — Az egylet f. hó 23-ki ülésében kitünt, miszerint a növeldére tett költség 20,624 ft. $43^1/_2$ kr.; az egyleti tagok száma 642 s tevékenységüknek köszönhető, hogy a mult évi 5000 ftnyi jövedelem, kegyes adakozások, hangversenyek stb. nyomán kétszereződött.

= *(A képzőművészeti társulat)* elhatározta, hogy a pesti iskoláknak ingyen-jegyeket küld régiségkiállitására.

= *(A debreczeni „polgári kör“)* szép részvétnek örvend. Tagjainak száma a négyszázat már felülmulja. Közmivelődés tekintetében mindenesetre nagy haladás.

Közlekedés.

☛ *(A középdunai gőzhajótársaság)* alig alakult meg, már is terjeszkedik. Ő Felsége engedélyt adott e társulatnak, hogy üzletét az egész Dunára és ennek mellékfolyóira is kiterjeszsze, s ezen czélra részvénytőkéjét is 3000 darab 200 ftos uj részvény kibocsátása által egy millió ftra felemelheti.

☛ *(A „Budapest“)* magyar gőzöst nagy lelkesedéssel, taraczkdurrogások közt, zenével, énekkel és lobogókkal fogadták az állomásokon. Az ünnepélyes próbamenetnek szép idő kedvezett, a hajó pedig gyors menetünek bizonyult be.

☛ *(Az alföldi vasut)* előmunkálatait Zomborban márcz. 23-án kezdették meg. A kijelölt térségen, a bajai s a nemes-militicsi út között sok ezer nép volt összegyülve, taraczkok dörgése s nemz. lobogók hirdették mindenféle a nagy munka kezdetét.

☛ *(A posta-intézetet)* a kereskedelmi miniszter egy nyilatkozata szerint legközelebb magához vonja a magyar kormány, s azonnal a magyar nyelvet honositja ott meg. — Méltánylással emlitik Gervay nagyváradi postaigazgató fáradozásait a posta magyarositása körül.

☛ *(Gyorsvonatok.)* Márcz. 26-tól kezdve Pest és Baziás között hetenkint kétszer, és pedig kedden és szombaton, gyorsvonatok közlekednek, melyek csatlakoznak egyrészt a Bécscsel közlekedő gyorsvonatokhoz, másrészt az Al-Dunával közlekedő gyors gőzösökhöz. Ugyanazon napokon, apr. 2-tól kezdve Pest és Szeged közt is fognak gyorsvonatok közlekedni.

Balesetek, elemi csapások.

☛ *(Szász mezővárosban)* mult hó végén dühöngött tűzvész közel husz családot tett földönfutóvá, ugy hogy a károsodottaknak egyebök sem maradt a rajtok-valónál. A „Pr. egyh. és isk. lap“ szerkesztősége szivesen fogad el adományokat a szerencsétleneknek részére.

☛ *(Szőlő-omlás.)* Mult pénteken este $^1/_4$10-kor a Molnár József kőbányai szőleje alatti sziklapincze beroskadt. A támadt tátongó ür mintegy 10 ölnyi. Emberélet szerencsére nem esett áldozatul.

— *(A veszett ebek)* a Rimavölgy felső vidékén, levelezőnk tudósitása szerint, a mult hónapokban annyira elszaporodtak e vidéken, hogy az ember háza küszöbét sem léphette át rettegés nélkül. Az elharapódzott bajnak áldozata is esett Klenóczon egy családapában, kit a viziszony egy eb harapása következtében megragadott és halálos veszélybe hozott.

Mi ujság?

= *(Ő Felsége)* a vasárnap és hétfői kettős ünnepet Bécsben töltvén, hétfőn este visszaérkezett a fővárosba és kedden a miniszterelnök kiséretében a magyar korona uj birtokára Gödöllőre tett vadászati kirándulást. — Mondják, hogy most már huzamos időt fog az országban tölteni s a vidékre is ünnepélyes kirándulást teend.

= *(A gödöllői udvari vadászat.)* Ő Felsége 3 segédtiszt, Andrássy és Wenkheim miniszterek, Ivánka Imre képviselő s mások kiséretében utazott márcz. 26-kán Gödöllőre, első udvari vadászatra. A vadászat Kerepesen kezdődött, s villásreggeli után a mártonberki pusztán folytattatott. Elesett 21 szalonka, melyek közül Ő Felsége tizenegyet lőtt. Délután a szentkirályi szarvasállomány megszemlélése következett, mely kedvezőn ütött ki. — D. u. 5 óra tájban a magyar északi vasut visszahozta Ő Felségét a fővárosba. — Ő Felségét a tömegesen összegyült lakosság Kerepesen, a gödöllői várkastélyban, Isaszegen, Péczelen, és a pesti indóháznál legszivélyesebb üdvözletekkel fogadá, melyeket Ő Felsége a legnagyobb nyájassággal viszonzott.

= *(A belügyminiszter)* egy körrendeletben felhivja az inségügyi bizottmányokat, hogy működésüket a törvényes hatóságok visszaállitásaig a tárnok utasitása szerint folytassák, különösen pénzekről szigoru számadások vitessenek, s azok hováforditása a legszigorubban ellenőriztessék.

= *(A magyar pénzügyminiszter)* egy rendelete a financzrendszabályok eddigi áthágóinak a büntetést elengedi. E rendszabálynak már is van jó következése. A „Hon“-ban ugyanis egy ellenzéki tag“ nyilatkozik, hogy 40 ftot fizet az ország kasszájába, mert érzi, hogy ő is elfogyasztott egyszer másszor jó külföldi szivart és dohányt finácz engedelme nélkül.

= *(Az ujonczozási törvényjavaslatban)*, melyet a miniszterium közelebb előterjeszt, a „Hon“ szerint benne lesz, hogy a katonakötelesek helyettesités által is megválthatják magokat, és hogy a kik magokat megváltották, azok is beleszámittatnak az illető községek létszámába.

= *(Az igazságügyi miniszter)* elnöki titkárává Kovács Kálmán kir. táblai titkár kineveztetett.

† *(Wéér Farkas, Belső-Szolnokmegye főispánja,)* a megyét és a hazát 40 éven keresztül hiven szolgált, elveiben rendületlen, jellemben szeplőtlen, fennkölt lelkü hazafi, több országgyülésen az ellenzék soraiban ernyedetlen buzgalommal küzdő követ, az 1848-iki erdélyi országgyüléstől az unio törvénynek szentesités végett kinevezett egyik felterjesztője s meghozója, márcz. 24-én, Deézsen, élte 67-ik évében elhunyt. Temetése márcz. 27-én átalános részvét mellett ment végbe.

** *(Magyar testőrök)* Egy pesti lap megbizható forrásból ugy értesül, hogy a koronázás alkalmából, a magyar testőrség kapitánya kineveztetik és egyelőre 12—14 magyar eredetü tiszt a seregből a testőrséghez beparancsoltatik. A koronázás után pedig a magyar testőrcsapat teljes mérvben fog visszaállittatni.

** *(A koronázási ünnepélyt.)* hir szerint idegen fejedelmek fogják jelenlétükkel emelni. Mondják, hogy Károly romániai és Mihály szerb fejedelem jelen lesznek s minden külhatalmaság rendkivüli követ által fogja magát képviseltetni. A koronázási nap előestéjén, valamint a következő két este, a testvérfővárosok ünnepélyesen ki lesznek világitva; nagyszerü fáklyásmenet lesz, melyen a fővárosi dalárdákon kivül vidéki dalárdák is közre fognak müködni, a második este pedig nagyszerü tüzjáték a Dunán. Mindhárom napon át Budán és Pesten népünnepelyek, és a szinházakban ingyen előadások. Magyarország összes helységei képviselve lesznek a koronázási ünnepélyen. A roppant számu néptömeg befogadására Budán és Pesten fasátorokat fognak felállitani.

** *(Gyulafehérvárról)* irják, hogy az ottani királyi pénzverdei hivatal mai napon postára tett szállitás végett 5000 darab egyes és 50 darab koronás aranyat a budapesti pénzügyminiszteriumhoz; s továbbá, hogy még e hó folytán legalább 15,000 darab aranyat fognak elküldeni. — Az eddigi hivatalos jelvény — kétfejü sas — helyett a megrendelt és Magyarország czimerével ellátott jelvény e hó 25-én fog feltétetni.

** *(A fiumei üldözöttek:)* Matcovich Gáspár, Sgardelli József és Walluschnig Antal e hét elején Pestre érkeztek, folyamodandók Ő Felségéhez, hogy a személyükön ejtett sérelmeket a kiküldendő királyi biztos által megvizsgáltatni méltóztatnék. Fővárosunkban nagy kitüntetéseknek lettek volna részesei, ha minden erre vonatkozó meghivást határozottan vissza nem utasitnak. Szigoruan őrizkedtek minden feltünéstől.

** *(B. Wenkheim Béla)* belügyminiszter ur a pesti főpolgármestert Rottenbiller Lipót urat rendeletileg felhivta, miszerint gyengélkedő egészsége daczára hazafiui buzgóságától elvárja, hogy a küszöbön álló tisztujitás beálltáig a fontosb városi ügyek elintézésére befolyást gyakorland s ez által a miniszterium működését támogatni fogja.

** *(Pulszky Ferencz)* a rigyiczai kerület látogatására menvén, mikor Bajánál a gőzhajóból kiszállt, a nép szivélyes üdvözlése mellett Horváth József az olvasó-egylet elnöke szép beszéddel fogadta. Vele volt a „Times“ levelezője is.

** *(József nádor emlékszobra)* ügyében a pestvárosi szoborbizottság előterjesztést tett a miniszteriumhoz, hogy tüzne ki alkalmas időt e szobor felállitására, mit a miniszter urak meg is igértek.

** *(A budai szinház)* igazgatóságát Bényey Gábor nyerte el.

Melléklet a Vasárnapi Ujság 13-ik számához 1867.

= *(A képviselőház)* márcz. 27-ki ülésében, a napi rendre térés előtt a szélső baloldal részéről két törvényjavaslat adatott be. Egyik az $184^8/_9$-ki szabadságháboruban részt vett honvédek, illetőleg özvegyeik és árváik ellátásáról, — másik a forradalom következtében elitéltek kártalanitásáról és a számüzöttek büntetlen hazatérhetéséről kiván gondoskodni. Mindkettő ki fog nyomatni s annak idejében tárgyaltatni. A napi rend folytán mindkét oldalról több szónok beszélt. Legnevezetesebb volt ez ülésben az igazság-ügyminiszter *Horváth* Boldizsár beszéde, s a többségi javaslat mellett szólók közt kitünt még *Horváth* Lajos, a kérdés valódi magaslatára emelkedett, szabatos és eszmedús beszédével. — *A márczius 28-diki ülés* volt a vita fénypontja. Deák Ferencz beszélt. Másfélóráig tartó remek beszéde roppant hatást tett. E beszédet a „Politikai Ujd.“ legközelebbi számához melléklendő „Beszédtár“-unkban egész terjedelmében közlendjük. — A ház többsége erre zajosan követelte a vita befejezését és a szavazást; de némelyek nem akartak elállani, s igy beszélt a többek közt Besze János, nem annyira parlamentáris modorban, mint népszerüen, de a ház folytonos nevetése között és igy hatással. A vita folytatása márcz. 29-re halasztatott, mikor remélhetőleg véget is érend.

** *(Nagy Pál)* menekült hazánkfiának Ő felsége megengedte, hogy hazájába büntetlenül viszszatérhessen.

** *(A vadkerti inség-bizottmány)* elnöke Schnell K. evang. lelkész forró köszönetet mond általunk a magyar gazdasszonyok egyletének, mely az ottani inségesek részére 100 ftot küldött.

** *(Közép-Szolnokmegye tasnádi választókerülete)* polgárai Deák Ferencznek bizalmi szavazatot küldöttek és átnyujtásával Pap Gergely képviselőt bizták meg, a ki azt márczius 22-én át is nyujtotta.

** *(A halászat)* érdekében hir szerint Somssich Pál közelebb munkálatot fog a gazdasági egyletnek benyujtani, mely aztán a miniszteriumnek lesz azt előterjesztendő. — Általános a nemesebb halak gyérülése miatti panasz, s annálfogva az eszme közérdekü.

** *(A hirlapirók estélye)* érdekes estély volt f. hó 23-án a Frohner szállodában. Mintegy 60 iró, képviselő, müvész és kiadó vett benne részt. Az áldomások egymást érték, lehet képzelni, hogy ezek főtárgyát Fiume s a sajtószabadság képezte. Még reggeli 3 órakor is szólt Kecskeméti hegedüje, s koczczantak a poharak.

** *(A Petőfi szoboralap)* javára hétfőn este tartott hangversenynek nagy közönsége volt, ugy hogy a tetemes költségek daczára is több száz forint tiszta jövedelem maradt fenn.

** *(A magyar miniszterium)* nehány szakértőt szándékozik a párisi kiállitásra küldeni, hogy jelentést tegyenek mindarról, mit hazánkra nézve tanulságosnak és meghonositandónak találnak.

** *(A párisi világtárlat)* ünnepélyes megnyitása e hó május 1-én fog végbemenni; a bemenet a közönségnek april 1-től kezdve meg lesz engedve.

† *(Halálozások.)* Batthyányi hg. javainak főkormányzója, *Sényi Gábor* k. tanácsos, márcz. 21-én Bécsben, élete 71-ik évében elhunyt. — B. *Bánffy Béla* krasznamegyei főispán neje, sz. b. *Wesselényi Róza*, márcz. 26-án Kolozsvárott meghalt. — Békésmegye hivatalnokainak nesztora, *Tormássy Lajos* főorvos, márcz. 25-én élete 83-ik évében elhunyt.

Adakozások Pákh Albert siremlékére.

Mult számunkban intéztünk felhivást a „V. U.“ és „P. U.“ olvasóihoz, Pákh Albert siremléke tárgyában. E felhivás folytán az adakozások már is megkezdődtek. Sőt már előbb a dobsinai két kaszinó lelkes tagjai megkezdték a gyüjtés, s annak eredményét két iven szerkesztőségünkhöz beküldötték. Most azért e két ivvel s az eddig begyült többi adakozással megkezdjük a közlést, és azt hetenkint — nyilvános nyugtaként — folytatni fogjuk.

I. közlés. Dobsináról a kaszinótól Dobay Vilmos által 44 frtot vettünk. Ez összeghez járultak:

Máday Károly 1 ft. Dr. Fehér Nándor 1 ft. Schieblik György 1 ft. Gömöry Pál 1 ft. Gömöry Károly 50 kr. Fábry Sámuel 50 kr. Weisz Antal 1 ft. Remenyik Károly 1 ft. Fábri János 1 ft. Schmider Guszt. 1 ft. Adriany 1 ft. Langh Gusztáv 1 ft. Dobay 1 ft. Kuhn Ferencz 1 ft. Ros. Ruffeni 1 ft Gömöry Gusztáv 1 ft. Meskó 1 ft. Sárkány Adolf 1 ft. Fábry Károly 1 ft. Szojka K. 1 ft. Röhler Simon 1 ft. Springer Samu 1 ft. Langsfeld Lajos 1 ft. Remenyik E. 1 ft. Szontagh Márton 1 ft. Nikl Mihály 1 ft., Sárkány Pál 1 ft Gömöry Miksa 1 ft. Johan Springer 50 kr. Kaiser Endre 50 kr. Haag Albert 1 ft. Szentistványi A. 1 ft. A. Pehner 1 ft. Cziser Johann 1 ft. Siró Ferencz 1 ft. Szontagh Anna 1 ft. A dobsinai olvasó-egylet 10 ft.

A dobsinai polgári kaszinótól ugyancsak Dobay Vilmos által 9 ft.

Tiz-tiz ujkrajczárt adakoztak a következők:

Egy előfizető. Greguss Gyula. Greguss János. Keleti Gusztáv. Székely Bertalan. Hoffmann Alfred. Krenner József. Özv. Szász Károlyné. Szász Károly. Szász Károlyné. Szász Ilonka. Szász Póla. Legifj. Szász Károly. Szász Róbert. Szász Róbertné. Szász Gyula. Szász Domokos. Szász Domokosné. Ifj. Szász Károly. Szász Béla. Horváth S-né. Szász Julia. Horváth Miklós. Horváth Fáni. Keleti Károly. Keleti Károlyné. Klette Károly. Hanzély János. Hanzély Fanni. Hanzély Ferencz. Hanzély Béla. Lechner Lajos. Hieronymi Károly. Lechner Gyula. Lechner Ágost. Batizfalvy István. Horváth Zsigmond. Szénásy Sándor. Mauritz Rezső. Torkos László. Teörök Gyula. H—r I. Magyari Kár. Szigethy Gyula. Mihályfi Antal. — Összesen 4 ft. 50 kr.

Továbbá e héten még következő adományok küldettek be szerkesztőségünkhöz:

Székes-Fehérvárról Fekete Mária Katalin, 5 ft. — Városlődről Promber János ajkarendeki lelkész 50 kr. — Losonczról Szlávi Lajos 10 ft. — Szent-Antalról Hermán Jármos zárdafőnök 5 ft. — Pestről Strokay Antalné 40 kr.

Az eddig begyült összeg tehát **78** ft. **40** kr.

Nemzeti szinház.

Péntek, márcz. 22. *„Angyal és dämon.“* Vigjáték 3 felvonásban. Francziából.

Szombat, márcz. 23. *„Bánk bán.“* Eredeti opera 3 felvonásban. Zenéjét szerz. Erkel F.

Vasárnap, márcz. 24. *„Gyöngéd rokonok.“* Vigjáték 3 felvonásban. Benedix után németből ford. Radnótfáy S.

Hetfő, márcz. 25. Az ünnep miatt a szinház zárva volt.

Kedd, márcz. 26. *„A bűvös vadász.“* Opera 2 felvon. Webertől.

Szerda, márcz. 27. Először: *„A hazugság.“* Vigjáték 3 felvonásban. Irta Benedix, ford. Radnótfáy S.

Csütörtök, márcz. 28. *„A sevillai borbély.“* Opera 2 felvonásban. Rossinitól.

Szerkesztői mondanivaló.

— **Cs. Péter.** A küldött czikk, jó humoránál fogva kedves olvasmány. Mostani számunkból csupán a napi érdekü országgyülési tárgyhalmaz szoritotta ki; de érdeke ugy sem vész el. Jövő számunk (a P. U.) hozni fogja. A szives indulatot hasonlóval viszonozzuk s a képért köszönetünket küldjük.

— **Eperjes.** Z. J. A kérdésre nemsokára határozottan felelhetünk, mihelyt t. i. a hátrahagyott kéziratokat teljesen rendbe hozhatjuk.

— **Kendi-Lóna.** L. K. Magán-nézetünk nagyrészt találkozik a kegyedével. De lapunk körén némileg ugyis kivül eső küldeményét térhiány miatt alig közölhetjük. Hiszszük egyébiránt, hogy a józan közönség maga is elvonja támogatását attól, a mi nem életrevaló s czéljának meg nem felel. — Köszönjük a bizalmat s kérjük továbbra is.

— **Az álmosdi „hirdetésre“** részünkről nem vállalkozhatunk. Az ilyen dolgok a szolgabiró elébe valók, a ki az illetőket kalodába zárathatja, ha csakugyan megérdemlik. A közönség, félünk, nem mosolyogná ugy meg, mint mi — kivált az ortográfiáját.

— **Pest.** D. I. Naptára válogatja.

— **A d . . . ri olvasó-egyletnek.** Itt a lapok rendes szétküldésében nincs hiány. Jó lesz a postán sürgetni s szorosan utána nézni a dolognak.

— **Tari Klára.** A költemény, tárgyánál fogva nem illik lapunkhoz. Mást várunk. Az emlitett lapban közlöttek épen nem kerülték el figyelmürket.

— **Kandler Ede** adószedő ur szerkesztőségünkhöz küldött nyilatkozatában kijelenti, hogy a lapunkban is emlitett gálszécsi adóbehajtás dolgában nem ő volt a hibás, és hogy ő, habár nem „y“ vagy „fi“ „talán különb magyar érzelmü, mint sok más szép magyar kiejtésü egyéniség a szép és sokat szenvedett és szenvedő Magyarországon.“

SAKKJÁTÉK.

382-dik sz. f. — Grimshav M.-tól, (Londonban).

Sötét.

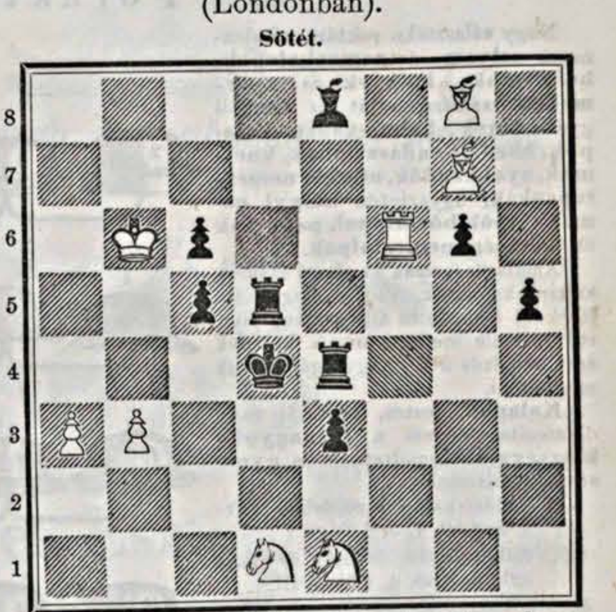

Világos.

Világos indul, s 3-ik lépésre matot mond.

A 375-dik számu feladvány megfejtése.

(Czenthe Józseftől, Miskolczon.)

Világos.	Sötét.	Világos.	Sötét.
1. Ve8—e1	Vg5—d5	1.	Vg5—e5
2. Ve1—g1†	Kd4—e5	2. Ve1—g1†	Ve5—e3
3. Vg1—g7†mat.		3. Vg1—a1†mat.	

Világos.	Sötét.
1. B—	g7—g6
2. Ff8—d6	tetsz. sz.
3. Mat.	

Helyesen fejtették meg: *Veszprémben:* Fülöp József. — *Gelsén:* Glesinger Zsigmond. — *Pesten:* Rakovszky Aladár. — *Sárospatakon:* Váczi István. — *Török-Kanizsán:* Baczó Frigyes. — *Nagy-Körösön:* A kaszinói sakk-kör. — *Debreczenben:* Cseresnyés Kálmán és N. N. — A *pesti* sakk-kör.

Utólagos figyelmeztetés. A 374-dik feladványt még helyesen fejtette *Miskolczon:* Czenthe József.

A 376-dik számu feladvány megfejtése.

(Glesinger Zsigmondtól, Gelsén.)

Világos.	Sötét.
1. Ha2—c4†	b5—c4:
2. Fg6—c2	c4—c3
3. Bd1—d3	Ke5—f5
4. Bd3—d5†mat.	

Helyesen fejtették meg. *Veszprémben:* Fülöp József. — *Miskolczon:* Czenthe József. — *Harasztiban:* Gr. Festetics Benno. — *Török-Kanizsán:* Baczó Frigyes. — *Pesten:* Rakovszky Aladár. — *Debreczenben:* Cseresnyés Kálmán és N. N. — A *pesti* sakk-kör.

Rövid értesitések. *Nagy-Körös.* M. L. A kérdéses feladvány M. és N.-től játszma-záradéknak elég csinos, de feladványnak igen könnyü; nem közölhető. A 376-dik feladványban a világos huszár áttétele a2-ről d2-re a folyó évi 9-dik számban világosan ki volt jelentve. — *T.-Nyárad.* G. K. A jeles küldeményre legközelebb rá kerül a sor. Az álmatlan éjjeleket sajnáljuk. — A *380-ik feladványra* több megfejtés érkezett Vc2—e2 első huzással; mint ellenhuzást ajánljuk sötét huszár b2—c4: — A *374-ik feladvány* 4-dik huzására a világos huszár nem e7-re, hanem b4-re mondja a mattot.

☛ **Lapunk mai számához van csatolva: Heckenast Gusztáv által kiadott magyar könyvek árjegyzéke.**

HETI-NAPTÁR.

Hónapi- és hetinap		Katholikus és protestáns naptár		Görög-orosz naptár	Izraeliták naptára	Nap hossza	Nap kél	Nap nyug.	Hold hossza	Hold kél	Hold nyug.
		Márcz.—Aprilis		Márczius (ó)	Vádar R.	f. p.	ó. p.	ó. p.	f. p.	ó. p.	ó. p.
31	**Vasár.**	**F 4** Kornélia	**F 4 Laetare**	**19 A 3 böjtben**	24	10 16	5 43	6 27	315 11	3 24	1 35
1	Hetfő	Hugó püsp.	Hugó	20 Joh. Ser.	25	11 15	5 41	6 29	327 52	regg.	este
2	Kedd	Paulai Ferencz	Paulai Fer.	21 Jakab ap.	26	12 14	5 39	6 31	340 54	4 29	3 46
3	Szerda	Richard	Rozamunda	22 Vazul	27	13 13	5 37	6 32	354 18	4 59	4 56
4	Csötör.	Izidor, Ambr.	Ambrus	23 Artem	28	14 12	5 35	6 33	8 4	5 29	6 7
5	Péntek	Iréne szüz	Maximus	24 Nicom. rem.	29[**Sab.Hah.**	15 12	5 33	6 35	22 9	5 59	7 21
6	Szomb.	Czelesztin p.	Ireneus	**25 Gyüm.o.b.a.**	**1 Nisan Ros.**	16 11	5 32	6 36	36 29	6 33	8 35

Hold változásai. ☽ Első negyed csütörtökön, 11-én, 4 óra 25 perczkor délután.

TARTALOM.

Fest Imre (arczkép). — Sohaj. — Szép téli alkony! — II. Rákóczi Ferencz levéltára (vége). — Medveviadal Oroszországban (képpel). — Japán fővárosa (képpel). — Gróf Andrássy Gyula kastélya Terebesen (képpel). — A borostyán- vagy gyantakő. — A képző-müvészeti társulat régiségkiállitása. — Mátyás király sisakja (képpel). — Egyveleg. — **Tárház:** Irodalom és müvészet. — Közintézetek és egyletek — Közlekedés. — Balesetek, elemi csapások. — Mi ujság? — Adakozások Pákh Albert siremlékére. — Nemzeti szinház. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Heti naptár.

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.**

HIRDETÉSEK.

Az első magyar

SELYEM- ÉS NEMEZ-KALAP GYÁRI-RAKTÁRÁBÓL

Skriván Venczel

PESTEN. 2073 (1—3)

Föraktár: kigyó-tér.

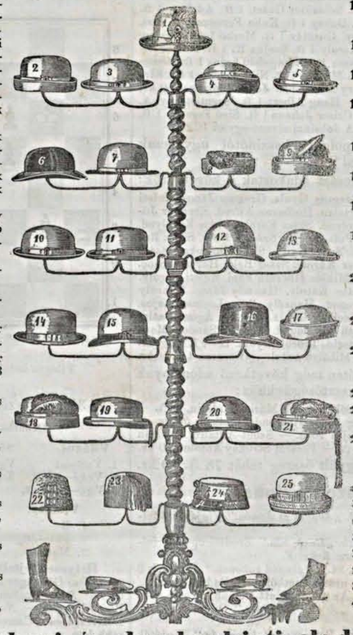

Nagy választéku raktár, mindennemü **selyem- és nemezkalapokból, urak, hölgyek** és **gyermekek** számára, saját és külföldi **gyártmányok, kelme-vadasz-kalapok, házi- és vadászsipkák, kucsmák, nyakkendók, utazási nemeztopánkák,** ugyszintén **hölgyi nemez-czipők bőrtalppal, papucsok és egészségi nemeztalpak.**

Az összes formák az alanti számok szerint kaphatók. Vidéki megrendeléseknél a mellette álló számok pontos kitétele mellett, még a kalapok árát, színét és a fej nagyságát kérjük megjelölni.

Kalapok, festés, tisztítás vagy divatositás végett a **legnagyobb készséggel** elfogadtatnak **és gyorsan** elkészittetnek.

1. sz. vadász-kalapok, zöldek és szürkék, 3.50, 4, 5, 6 ftig.
2. „ félkemények, feketék és szürkék, 3, 3.50, 4, 4.50, 5 ftig.
3. „ félkemények és lágyak, fehér és szürke 3, 3.50, 4. 4 50 5ftig.
4. „ félkemények és lágyak. fehér és szürke selyem szegélylyel 3 3, 3.50, 4, 4.50. 5 ftig.
5. „ félkemény és lágy, fekete és szürke 3, 3.50, 4, 4.50, 5 ftig.
6. „ kalapok ft. papok számára, simák 4. 5 irt, selyem-nemez, fin. 4, 5, 6, ftig.
7. „ félkemény és lágy, fekete és szürke 3.50, 4.50, 5 ftig.
8. „ félkemény és lágy. fekete és szürke, selyem szegélylyel 3.50, 4, 5, 5.50 ftig.
9. „ félkemény és lágy, fekete és szürke 3, 3 50, 4, 4.50, 5 ftig.
10. „ félkemény és lágy, fekete és szürke 3, 3 50, 4, 4 50 5 ftig.
11. „ legujabb alaku félkemény 3 50, 4, 4.50, 5, 5.50 ftig.
12. „ legujabb alaku vizmentes, kem., fekete és szürke 3.50, 4, 4.50, 5 ftig.
13. „ legujabb alaku félkemény és szürke 3, 3.50, 4, 4.50, 5 ftig.
14. „ széles karimáju félkem. és lágy, fekete és szürke 4, 4.50, 5 ftig.
15. „ legujabb alaku vizm. kemény, fekekete és szürke 3.50, 4, 4.50, 5 ftig.
16. „ kemény, fekete, sima nemez és selyemből 4, 4.50, 5, 6 ftig.
17. „ egész lágy, fekete és szürke 3, 3.50, 4, 4.50, 5 ftig.
18. „ inas- és kocsis-kalap, fekete félkemény, 3, 3.50; 4, 5, 6 ftig
19. „ legujabb alaku félkemény és lágy, fekete és szürke 3.50, 4, 4.50, 5 ftig.
20. „ legujabb alaku vizmentes kem., fekete és szürke 3.50, 4, 4 50, 5 ftig.
21. „ kocsis-kalpag, kemény és lágy, fekete 3, 3.50, 4, 5, 6 ftig.
22. „ kucsmák 2 ft. 50 kr. árjával, asztrakán 5 ftig, persa prém 5, 6, 7, 8 ftig.
23. „ Piros török sipka 1.80, 2 ftig
24. „ Huszársipka, piros és különféle szinben 3.50, 4, 5 ftig.
25. „ inas-kalap, fekete, fél és egész kemény 3.50, 4, 4 50, 5, 6 ftig.

Gyermek-kalapok kaphatók, a **3.** számuból félkemény és lágy 2, 2.50, 3 ftig, **9.** számuból fekete és szürke, selyem és bársonyszegélylyel 2 50, 3 ftig, keskeny szalaggal szegélyezve 2, 2.50, 3 ftig Csecsemők számára felálló karimával fekete és szürke 3, 3.50, 4 ftig, ugyanolyan tiszta fehér 4, 5, 6 ftig.

Nagybani és darabonkinti eladás.

Genfben megjelent:

Horváth Mihály

Magyarország

függetlenségi harczának

története 1848—1849-ben.

3 nagy kötet.

2076 Bolti ára **12** frt. (1—2)

Brüder Frankl in Prag,

Schillingsgasse (Pozic) 1074/II, Hôtel „Englischer Hof“

kauft und verkauft

Kiefern-, Fichten-, Timothee-, Klee-Samen etc. etc.,

empfiehlt sich zum Bezuge von

Magdeburger und Quedlinburger Zucker- und Futterrüben-Samen, rothem Brabanter und steierischem, weissen Klesamen, franz. Luzerne, Pernauer und Rigaer Kron-Säe-Leinsamen, amerikanischem Pferdezahn-Mais, Kukurutz, Lupinen, Wicken, Buchweizen, Esparsette, Raigräsern, Honiggras, englischen Turnipssamen, Klee- und Grasmischungen,

überhaupt allen Arten

Klee-, Gras-, Futterpflanzen, Futter- und Runkelrüben-, Oekonomie-, Handels-, Wald- und Gemüse-Samen,

sowie auch von

Portland-Cement, Steinkohlen-Theer-belgischem Wagenfett, Raupech Raps-kuchen, Peru-Guano, Knochenmehl.

Aufträge auf die vorzüglich bewährten, 25- bis 35faches Erträgniss liefernden **1866er Probsteier Saatgerste und Saathafer, engl. Saatgetreide,** welche mit 10 fl. Angabe per Tonne versehen sind, werden von Februar an in plombirten Original-Säcken von circa $2^1/_2$ Metzen, jene auf echte Original-

engl. und amerikanischen Kartoffeln, Neuseeländer-Sommerraps,

welche mit 5 fl. Angabe per Zentner versehen sind, werden im Frühjahre bei frostfreiem Wetter effektuirt. — Unser Katalog, sowie unsere Broschüre über Probsteier Saatgetreide werden auf Verlangen franko zugesendet. Für die **Echtheit sämmtlicher Original-Saaten** garantiren wir. 1956 (10—16)

Brüder Frankl in Prag.

Dr. DROMSLEIN MOSDÓVIZE.

Ezen szépitószer a legbiztosb eredménynyel használtatik, mindennemü foltok, szeplők, sárga vagy szürke bőrszin, bőratkák s bőrfekélyek sat. ellen. A bőrt csillogó fehérré, gyöngeddé és simává teszi a annak bársonyszerü s nyulékony kinézést kölcsönöz egész a legkésőbb korig.

Egy üveg ára **2** ft. **50** kr., postai küldéssel 30 krral több. 2042 (2—3)

A főraktár létezik **Temesvárt: PECHER J. E.** gyógyszerésznél, és **Pesten: TÖRÖK JÓZSEF** gysz., király-utcza 7. sz. — **Brasson:** Fabick E. gysz. — **Eszéken:** Karojlovits M gysz. — **Győrött:** Jezsy J. — **Kassán:** Quirsfeld K. — **Nagy-Szebenben:** Zöhrer F. gysz. — **Pécsett:** Kunz F. — **Szegeden:** Kovács M. gysz. — **Tatán:** Merkl A., és **Zagrábban:** Horacsek gysz. uraknál.

Figyelem!

Porte voix en miniature d'Abraham à Paris.

Egy hallási szernek felfedezése, mely hathatóságát tekintetbe véve, minden egyebet fölülmul, mely mindeddig ezen baj enyhitésére használtatban volt. Ezen kis szer alig észrevehető, midőn a fül szerint szerkesztve, csak egy centimeter átmérőjü, és oly tetemesen hat a hallásra, hogy a leghiányosb életmü visszanyeri ezáltal tevékenységét. A betegek részt vehetnek a közönséges mulatságokon, a kellemetlen zugás is, melyet az ember szokás szerint érez, végkép elmulik. Szóval, ezen felfedezés minden csak lehető előnyt nyujt ezen iszonyu betegségre vonatkozólag. Ezen hallási szer párja, nyomtatott használási utalványnyal ezüstből 7 ft., aranyozott ezüstből 9 ft. o. é. Bérmentes tudakozásokra számos bizonyitvány küldetik át a szer kitünő hathatóságáról. 2072 (1—6)

Főrakhely: **Pozsonyban, WIGAND FR. KÁROLY** könyvkereskedésében.

Mössmer József

RUMBURGI VÁSZONRAKTÁRA

„A MENYASSZONYHOZ“ 2004 (4—5)

PESTEN,

uri- és zsibárus-utcza szegletén, báró Orczy-féle házban 10. sz. a.

ajánlja igen jól rendezett árutárát, ugymint: **rumburgi, hollandi, creas, szilézia**i és **fonalvásznak,** $^5/_4$, $^6/_4$, $^{10}/_4$ széles **agylepedőknek** való **vásznak**; 30 rőfös **asztalnemüek,** 6, 12, 18 és 24 személyre való **asztalteritékek, törülközökendők, asztalabroszok** különféle nagyságban, **asztalkendők, kavéskendők,** fehér és szines **vaszonzsebkendők,** angol és francia **batizkendők,** fehér és tarka **vászon csinvat-ágynemüek, butorcsinyatok, nankingok, szines perkálok, gazdasági ruhaszövetek, szines ingkelmék, asztal- és ágyteritők,** ugyszinte mindenféle **fehér szövetek, fehér perkál, batiz, clair, moul, nyari piké, madapolan, angol shirding, piké- és zsinóros parket, pike-szoknyák és takarózók** különféle nagyságban; ezeken kivül **angol gyapjubársonyok, lama vatmoll, orlean- és lüster-szövetek** ruháknak való jutányos **gyapjuszövetek, szines alsó-szoknyák, amerikai bőrök, viaszos vásznakat** és több itt meg nem nevezett áruczikkeket

legjutányosabbra szabott áron.

A vásznak valódiságaért jótállás biztositatik.

Vidéki megrendelések, az előadás szerint, pontosan és jól teljesittetnek.

Klemm István

kir. szabadalmazott

kukoricza-, burgonya- és répamag-vetőgépe,

mely gyakorlatban tökéletesen czélszerünek bizonyult s hasonlitlanul egyszerübb s jutányosabb minden eddig ismert hasonló gépnél. — Alólirott kizárólagosan jogositva a nevezett gépek gyártása s eladására, azok leirását, rajzát s árjegyzékét bérmentes tudakozásokra közli.

HÁCSEK MÓR, 2037 (3—3)

szabadalomtulajdonos. Irodája: Pesten, nádor-utczában 11. sz.

Dr. DROMSLEIN MOSDÓVIZE.

Ezen szépitószer a legbiztosb eredménynyel használtatik, mindennemü foltok, szeplők, sárga vagy szürke bőrszin, bőratkák s bőrfekélyek sat. ellen. A bőrt csillogó fehérré, gyöngeddé és simává teszi a annak bársonyszerü s nyulékony kinézést kölcsönöz egész a legkésőbb korig.

Egy üveg ára **2** ft. **50** kr., postai küldéssel 30 krral több. 2042 (2—3)

A főraktár létezik **Temesvárt: PECHER J. E.** gyógyszerésznél, és **Pesten: TÖRÖK JÓZSEF** gysz., király-utcza 7. sz. — **Brasson:** Fabick E. gysz. — **Eszéken:** Karojlovits M gysz. — **Győrött:** Jezsy J. — **Kassán:** Quirsfeld K. — **Nagy-Szebenben:** Zöhrer F. gysz. — **Pécsett:** Kunz F. — **Szegeden:** Kovács M. gysz. — **Tatán:** Merkl A., és **Zagrábban:** Horacsek gysz. uraknál.

Jelzálogos kölcsön.

Minthogy a külső pénzintézetek tevékenységöket Magyarországot illetőleg ismét megkezdették, azért bátorkodom a már évek óta a legjobb eredménynyel koronázott közbejárásomat a jelzálogos kölcsönöknél 2000 frttól 50,000 frtig, azon észrevétellel tisztelettel ajánlani, hogy nálam semmi néven nevezendő előleg a 4—5 hetet is igénybe vevő kölcsön megkötéseig el nem fogadtatik.

Debreczen, márcziusban 1867.

2051 (2—3) **Strelisker Manó.**

Iroda: Széchenyi-utcza 1763. szám alatt.

Függönyök

angol csipkéből,

egy ablakra: **6** ft. **75** kr., **8** ft., **10** ft., **14** forintig.

TÜRSCH F-nél

Pesten,

váczi-utcza 19-dik szám, a **„nagy Kristóf“** mellett. 2021 (1—3)

Fókötők

mollból,

szalaggal: **2** ft. **50** kr., **3** ft. **75** kr., **5** ft., **6** ft. **75** kr., **8** forintig.

Figyelemremeltó szülék számára.

Egy, Pest legegészségesebb városrészében lakó müvelt család elvállal leánygyermekeket teljes ellátásra, nevelésre, zene s nyelvekbeni oktatásra, valamint minden női munkák betanitására igen méltányos tiszteletdij fizetése mellett, mely részben terményekben is teljesithető lenne. E tárgybani bővebb tudósitást ad: **MARC FERENCZ** magkereskedése **Pesten,** kigyó-utcza 6. sz. alatt 2066 (2—4)

Mindenkinek különös figyelmébe ajánltatik a

Forty orvos-féle átalános

SEB-TAPASZ,

mely rendkivüli gyogyereje, elválasztó, érlelő s fájdalmat csillapitó hatása által leggyorsabb, legbiztosabb, s egyszersmind gyökeres gyógyulást eszközöl különnemü bajokban. — Ily bajok a torokgyuladás, légcsőhurut, bőrkés, barnaság, bártyásgyik (Croup, angina) mindennemü megsértések, harapás, szurás, vágás vagy égés által támadható sebek, megforrózások, dárzs- vagy mehszurások, konok-fekélyek, zuzatok (contusiók), meglepő gyors fájdalomcsillapitással, rögzött daganatok, gümők, tályogok, pokolvar (carbunculus pustula maligna), megkeményedések, genyedések, vérkerlések, minden mirigybetegségek, görvélyes fekélyek, fagydaganat, nijféreg, korömméreg, vadhus, tagszivacs, csontszú, kificzamitás és megrándulások, helyi csuz, továbbá a szülés folytáni lábfelfakadások és sebek, fájós fekélyezett vagy már genyes női mell — Sok nő már csirában volt emlőráktól, — a különben elkerülhetlen, életveszélyes sebészi mütétnek mellőzésével — egyedül ezen jeles sebtapasz használata által menekült meg.

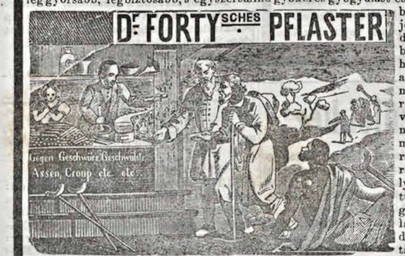

Végre a testhe teljesen bemélyedt bárminemü szálka, vagy darázs és méhfullánkja csupán ezen tapasznak rövid idei használata folytán annyira előtünik, hogy azután a testből közönségesen szabad kézzel, sebészi mütét és fájdalom nélkül, könnyen kihuzható, mire a seb gyógyulása nem sokára bekövetkezik.

Ezen megbecsülhetlen gyógyszer, melynek jelessége leghitelesebb egyéneknek számos s különös kivánatra bármikor felmutatható bizonyitványai által már régen a legfényesebben elismertetett — rendkivüli, s legkülönnemübb esetekben megpróbált hatásánál és feltünő sikerdús eredményeinél fogva, melyek használata által még elavult bajokban is eléretnek, jól megalapitott és elterjedett hirét kétségbevonhatlanul igazolja.

A csomagok ára **50** kr. és **1** frt, használati utasitással együtt.

Központi küldeményező raktár: **Pesten TÖRÖK JÓZSEF** gyógyszerész urnál, király-utcza 7. sz a.

Továbbá kapható **Pesten:** Pfeifer J.-nál, az uri-utczában a „két matrózhoz“, és Mészáros B.-nál. a Krstóf téren 6. sz. a. — **Budán:** az udvari gyógyszertárban, és a Krisztina-városban Wlaschek E gysz. — **Aradon:** Szarka J. — **B.-Csabán:** Biener B — **Debreczenben:** dr. Rochschnek V E. — **Egerben:** Plank Gy. — **Eperjesen:** Iaépy Gy. — **Ersekujvárott:** Conlegner J. — **Győrött:** Lehner F. — **Kassán:** Koregtkó A. — **Keckeméten:** Handtl K. — **Késmárkon:** Genersich C. A. — **Miskolczon:** Dr. Csáthi Szabó J. — **Nagyvaradon:** Husella M. — **Nagybecskereken:** Kleszky J. — **Pécsett:** Sipőcz J. — **Pozsonyban:** Pisztóry B — **Rozsnyón:** Hirsch J. N. — **Szathmaron:** Juracskó Dániel **Szegeden:** Aigner K. — **Sz.-Fehérvárott:** Braun J.-nél. — **Temesvárott:** Pecher J. E. — **Tétsön:** Karácsonyi A. — **Unghvárt:** Münster Gy. és társánál. — **Zagrábban:** Hegedüs Gy., a „fekete sashoz“ czimzett városi gyógyszertárában.

A t. cz. gyógyszerész és kereskedő urak, kik raktárt elvállalni hajlandók lennének, felszólittatnak, miszerint a részbeni ajánlataikat ezen gyógyszer készitőjéhez czimezve: Budára a Krisztinavárosban, János-utcza 40. sz a. beküldeni sziveskedjenek, ki megrendeléseket is pontosan teljesit.

Vidéki bérmentes levelek általi megrendelések bármelyik raktár által az árnak készpénzbeni beküldése, vagy postai utánvét mellett tüstént és legpontosabban teljesittetnek 2070 (1—6)

Dr. Tüske aranyér-elixirje.

Ezen, a maga nemében hathatósságra nézve fölülmulhatlan szer, biztos eredménynyel használtatik az aranyér minden nemeiben, elnyálkásodott s idült huruto° gyomorbajokban, étvágy- s emésztéshiány, rögzött dugulások, máj- és lépdaganatok, sárgaság sat. eseteiben. — Egy üveg ára használati utasitással együtt **1** ft. **70** kr.

Főszétküldési raktárak: **Pesten, TÖRÖK JÓZSEF, Temesvárt Pecher J. E.** és **Bécsben Weiss J.** gyógyszerész uraknál. Továbbá kapható: **Aradon** Ströbl F., **Brassóban:** Tekelius F, **Czernoviczban:** Schnirck J, **Eszéken:** Karojlovics M., **Fiumében:** Brodám G., **Győrött:** Litzenmayer ass., **Kassán:** Quiersfeld E., **Kolozsvárt:** Wolf J., **Karolyvároson:** Katkic A. E., **Miskolczon:** Csáthi és Szabó, **Nagy-Szebenben:** Zörer J. F., **Pécsett:** Kunz F, **Pozsonyban:** Heinrizi F., **Rozsnyón:** Posch J. G., **Szuczaván:** Potizat C., **Szegeden:** Meak J., **Varasdon:** Lellis E., **Vukovárt:** Krajcsovits A., **Zágrábban:** Mittelbach S. és Schwarz F. uraknál. 2027 (3—6)

Az első cs. kir. szab. dunagőzhajózási-társaság.

A

HELYI-GŐZÖSÖK MENET-RENDE

1867-ki april 1-től további rendelkezésig.

Pest, Vácz és Esztergam között:

Pestről Váczra és **Esztergamba** 3 órakor délután.
Esztergamból Váczra és **Pestre** 6 „ reggel.
Váczról Pestre 8 óra után „

Pest, Soroksár, Ráczkeve és Tass között:

Pestről Soroksár, Ráczkeve és **Tassra** $3^1/_2$ ór. délut.
Tassról Ráczkeve, Soroksár és **Pestre** 5 „ regg.

Pest, Szent-Endre és Bogdány

között:

Pestről Szt.-Endre és Bogdányba 4 órak. délután.
Bogdányból Szt.-Endre és **Pestre** 5 „ reggel.

PEST, BUDA és Ó-BUDA

között:

Pestről Ó-Budára:			Ó-Budáról Pestre:		
8	**órakor**	**délelőtt.**	**7**	**órakor**	**délelőtt.**
10	„	„	**9**	„	„
12	„	**délben.**	**11**	„	„
2	„	**délután.**	**1**	„	**délután.**
4	„	„	**3**	„	„
6	„	„	**5**	„	„

Pest, márcz. 26-án 1867. Az első cs. kir. dunagőzhajózási-társaság.

2075 (1) **főügyvivősége Magyarországon.**

Vetemény-magvak,

u. m.: **luczerna, stiriai** és **mezei lóhere, bükköny, baltaczim, borsókás perje, mezei komacsin, burgundi** és **tarló-répa,** valamint minden más **gazdasági magvakat** a legjutányosb áron ajánlanak

2071 (2—5) **Halbauer testvérek**

Pest, király-utcza 10. szám alatt, a „három rózsánál.“

Lelkészek, néptanitók és községi jegyző uraknak!

A MAGYAR ALKOTMÁNY KÁTÉJA

czim alatt egy kis müvet adott ki szerző, melyben azon szent czél vezette, hogy alkotmányos jogaink ismeretét minél szélesebb körben elterjessze s minden honpolgárnak szivvérébe csepegtesse.

Az eszme megtestesitése végett bizalmas tisztelettel ajánlja művét önöknek, mint a népnevelés közvetlen eszközlőinek becses figyelmökbe.

Egy példány ára **20** kr. Kapható **Pesten, Eggenberger Ferd.** akad. könyvkereskedésében, Ferenczieck-tere 5-ik szám. 2057 (4—10)

**

Viz által légzárolt

SZOBA-ÜRSZÉKEK,

melyek által a bűz tökéletesen elzáratik, darabja 5 ft., lakkozott 8 ft., csinos szerkezetü s finoman lakkozva 15 ft.

Készületek, melyek minden árnyékszékhez alkalmazhatók, s mely által a légvonal és bűz tökéletesen eltávolíttatik, darabja 8 ft. Mindkét tárgyat illetőleg egy kir. szabadalommal ruháztattam fel.

Egészen teljes és díszes **Angles-ek** viztartóval, porczellán-csészével erős horgany-érczből szilárd gépezettel, famunkálattal együtt, minden házi árnyékszékhez könnyen alkalmazható, helyben általam fölállítva egyévi jótállás mellett 30 ft. Mustrák mindenkor készen tartatnak.

Ezerszeresen megpróbált, általam feltalált és szabadalmazott

KÉMÉNY-FEDÉLZETEK,

gömbölyük vagy négyszögüek, melynek alkalmazása által a füst a konyhából s lakhelységekből nyomtalanul eltünik, egy darab ára 10 ft.

A pakolásért darabonkint ládával együtt 1 forint számittatik.

Továbbá folytonosan készen kaphatók fürdő- és ülőkádak a legerősebb horganyérczből.

MIKSITS KÁROLY,
bádogos-mester

2041 (4—6)

Raktár: rózsatér 2. sz. a., a városháza mögött.

Veteménymagvak.

Mindennemü **gazdasági magvak**, u. m.: **lóher-, fü-, takarmányrépa-, gabna** s más egyéb hasznos **növények** s **magvak**; valódi **hollandi** s **franczia, kerti-** s **főzelék-, fa-** és **cserje-**, több száz-féle a legszebb **virágmagvak**, melyek biztosak valamint a legpompásb **georginák** sat. a legolcsóbb árért kaphatók

HOFFMANN J. 2010 (5—6)

magkereskedésében Pesten, a **„vetőhöz“, aldunasor, a kishid-utcza szögletén**, az **„angol királynőhez“** czimzett szállodában.

☞ **Árjegyzékek és mustrák** kivánatra bérmentesitve küldetnek.

Cs. kir. kizárólag. szabadalmazott

FOG-SZIVARKÁK

legujabb s legjobbnak elismert szer

fogfájás ellen

feltalálta

TÖRÖK JÓZSEF,

gyógyszerész **Pesten,** király-utcza 7-ik szám alatt.

Ára egy doboznak 1 frt., kisebbé 50 kr.

Kapható Magyarország s a külföld legtöbb gyógyszertárában.

Bizonyitvány.

Pesti gyógyszerész Török József urnak.

Számos alkalmam volt az Ön által feltalált fogszivarkákat a fogfájás többféle és több okból származó eseteiben használni, és oly rendkivül kedvező s állandó hatást tapasztaltam, hogy lehetetlen Önnel ez eredményt nem közleni, felhasználván ez alkalmat arra, hogy Öntől e szivarkákból egy uj szállitmányt kérjek.

Egyszersmind kimondom meggyőződésemet, hogy Önnek ez elmés találmánya a foggyógyszerek között az első helyet foglalandja el, és rövid időn orvosoktól és nemorvosoktól egyaránt méltányoltatva általános elterjedésnek fog örvendeni.

Mehádia, 1866. augusztus 10. Kiváló tisztelettel.

1892 (18—0) **Dr. Chorin Zsigmond.**

ERSATZMITTEL DES FISCHLEBERTHRANS
JOD-MEERRETIG-SYRUP
VON GRIMAULT & Co. APOTHEKER IN PARIS

Ára 2 for. 50 kr. o. é.

A májolaj tökéletes pótszere!

Ezen gyógyszer Párisban s mindenhol jód-tartalmánál fogva s mely az anti-scorbutnövények nedvével összekötve van s hathatósága miatt a nép közt is eléggé ismeretes s melyben a jód már természetes állapotban jó elő, jól megérdemlett hirnevének örvend. Különös hathatósággal bir gyermekeknél vizenyős vér ellen, csontpuhulás és minden mirigyes daganatokban, melyek elsőleges vagy öröklött skrofulás bántalmakból származnak. Ez a legjobb tisztitó szer, melyet jelenben a gyógyászattan felmutatni képes, az étvágyat s emésztést elősegiti, a testet edzi s előbbeni erejébe visszahelyezi. Ez egyike azon szereknek, melynek gyógyhatása mindenkor már előre tudva van, és melyre az orvos bizton számithat.

Dr. Cazenave, Bazin és Devergie a „St. Louis“ kórház orvosai által Párisban, mely intézet kizárólag a bőrbetegek befogadására áll fenn — a jódtartalmu retek-szörp bőrbetegségek gyógyitására naponkint rendeltetik. — A fóraktár Magyarországra nézve: **Török József** gyógyszerész urnál **Pesten**, király-utcza 7-dik sz. a. 1938 (5—12

☞ **Fris** ☜

VETŐMAGVAK,

ugymint:

Lóhere, valódi franczia és magyar luczerna.
Lóhere, stájer vörös.
Rétl here, fehér hollandi.
Vadócz (Raigras), angol, franczia olasz, belföldi.
Rétl csibehür (Spörgel).
Baltaczim (Esparcette).
Czukor- és takarmány-czéklarépa.
Tarló-répa.
Bükkény, mohar, nyári- és őszi-repcze.
Tavaszi-buza és rozs.
Pohánka.
Mezei komacsin (Timotheusgras).
Burnótfű (Pimpinella).
Akaczfa-magvak és más magfajok.
Marhasó és trágyasó.
Olaj-pogácsa.
Szappangyökér, vagdalt és őrlött.
Gabona-zsákok és **gyékények.**
Gép-olaj, legjobb minőségü disznózsir és háj.
Angol patent-kocsi- és gépkenőcs.
Fekete labföld virágokhoz.

☞ Jó minőségben és jutányos áron kaphatók: 1977 (9—13)

Halbauer G. János
kereskedésében Pesten.

Raktára és irodája saját házában Terézváros, Rombach-utcza 7. szám a.

A t. szülékhez!

A gyermekek részére megkivántató legjobb egészségnek fentarthatása tekintetéből figyelmeztetem a t. szüléket az e biztos hatásu és átalán kedvelt „Giliszta-csokoládémra“ és tiszta lélekkel tanácsolom a t szülőknek, gyermekeiknek — akár van gyanu gilisztás állapotra, akár nincs — minden 3-ik hónapban e giliszta ellen i szert beadni; az ok, hogy miért? azon göngyölkéken olvasható, melyekbe a szeletkék takarják a használati utasitással együtt s hűn igazolja mind ezen állitásomat a könyvecskémben körülirt 61 hiteles bizonylat.

Kapható Pesten **Török József** gyógyszerész és **Thallmeier és társa** uraknál.

Egy darab **20** kr. és nálam Tokajban 6 darab **1** ft. o. é.

Megrendelhető posta-utánvét mellett az egész birodalomban.

Kröczer Ágoston s. k.

1990 (8—12) gyógyszerész Tokajban.

Értesités a dinnyetermelők számára.

A magyar kertészeti-társulat legutóbbi kiállitása alkalmával, szépségéről és kitünő jóságáról általános elismerést nyert **Gráczer Antal**-féle dinnyéknek valódi s el nem fajult magvai, — nem különben a különös nagyságról s nedv dúságról ismeretes s átalánosan kedvelt paradicsom-magvai is Pesten, a szervita-téren 5. szám alatt létező **Becker V. Károly** vászonrnhakereskedésében a legjutányosabb áron kaphatók. 1996 (5 6)

Vendégfogadó bérbeadása.

Az 1867. évi april 12-én délelőtti 9 órakor az alulirt hivatalszobájában az e város leggyakoribb közlekedésü utczájában fekvő, az „arany szarvashoz“ czimzett városi vendégfogadó, mely földszint 2 ét- és 5 egyéb szobából, 1 konyha s 1 utcza felőli boltból, az első emeletben 11 vendégszobából, továbbá 1 pinczéből 25 hordóra, egy istálóból 150 lóra, nagy udvarból, ott egy kocsiszinből, azután az udvar felől 2 szoba, 1 konyha és 1 kamarából, végtére az udvar végén 2 raktár előbb mázsaházból, mellette 1 szoba, 1 konyha s egy kamarából áll, — az 1867. évi szent Mihály naptól az 1873. évi szt. Mihály napig járó időtartamra harmadszor nyilvános haszonbérárverés alá bocsáttatik.

Bérleni kivánók a szerződési föltételeket a városi számvevő hivatalban mindennap betekinthetik, s meghivatnak a fönérintett időre 200 ftnyi bánatpénzzel megjelenni.

Sopronban, 1867. évi márczius 8-án.

Klauzér Károly m. p.
tanácsnok.

2069 (2—3)

Fogfájás ellen,

mely a fájdalmat azon pillanatban csillapitja,

„foggyapotot“

ajánl **Török József** gyógyszerész **Pesten**: király-utcza 7. sz. a. — Egy hüvely ára **30** és **50** kr. — Kapható még **Szegeden**: **Aigner**; **Szolnok**: Seffcsik; **Eperjes**: Makovitzky; **Eszék**: Deszáthy; **Temesvár**: Pecher; **Nyiregyháza**: Matheides; **Miskolcz**: Boszörményi; **Debreczen**: Borsos 1893 (13—20)

Ház-telek és ház

Pesten, a Terézvárosban eladandó. E tárgybani bővebb tudósitást ad a Vasárnapi Ujság kiadó-hivatala, egyetem-utcza 4. sz. a.

MEGHIVÁS

a pesti hazai első takarékpénztár részvényeseinek f. évi april hó 3-ik napján délután 4 órakor Pesten az intézet házában tartandó évi rendes közgyülésére.

Tárgyai:

1. Igazgatónak három, a választmány tagjainak egy évre megválasztása.
2. A mult 1866-ik évi üzletforgalom és mérleg kimutatásának közzététele.
3. A tiszta haszonról rendelkezés.
4. Fióktakarékpénztár felállitása iránti javaslat, és egyéb a választmány által teendő inditványok tárgyalása s azok fölötti határozás.

Kelt Pesten, 1867-ik év márczius hó 14-ik napján.

A választmány rendeletéből

2053 (3—3) **Rákóczi János s. k.**
intézeti titkár.

A karlsbádi
természetes ásványvizek szétküldése.

A karlsbádi ásványviznek nem ritkán a csodálkozással határos gyógyereje sokkal ismeretesb, hogysem annak további magasztalása szükségessé válnék. Ez több század után tapasztalatilag bebizonyult tényállás. Hogy mily betegségekben vétessenek használatba a **karlsbadi ásványvizek**, azt **dr. MANNL** az általa kiadott füzetkében a legkisebb részletekig bőven megirja, mely kivánatra bárkinek ingyen s bérmentesen küldetik meg. — A karlsbádi források mind szétküldhetők, de különösen a **mühlbrunni, schlossbrunni** és **buzgárvizek** szállittatnak a legnagyobb mértékben. Minden megrendelések **ásványvizekre, buzgársóra** vagy **buzgárszappanra** a legpontosabban eszközöltetnek a raktárak által minden nagyobb városban, s közvetlen a források szállitási igazgatósága által **MATTONI HENRIK** felügyelete alatt **Karlsbadban** Csehországban, s **Bécsben Maximilianstrasse 5. sz. alatt.** 2038 (4—6)

Kiadó-tulajdonos **Heckenast Gusztáv.** — Nyomatott saját nyomdájában Pesten 1867 (egyetem-utcza 4-ik szám alatt).

14-ik szám. **Tizennegyedik évfolyam.**

Vasárnapi Ujság.

Pest, aprilis 7-én 1867.

Előfizetési föltételek: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. — Fél évre 5 ft.
☞ **Csupán Vasárnapi Ujság:** Egész évre 6 ft. — Fél évre 3 ft. — **Csupán Politikai Ujdonságok:** Egész évre 6 ft. — Fél évre 3 ft. ☜

Gróf Batthyány Lajos szobra.

A szobrász vésője semmit sem adhat ez alak daliás fenségéhez. Ha hiven másolt, legfölebb ha jól elleste s szerencsésen kiválasztotta a pillanatot, mikor a hős akár a parlament viharával, akár az életölő golyókkal szembe néz, mikor a régi római költő szerint „sem a fenyegető hatalom tekintete, sem a roszat követelő polgárok túlzó heve“ által meg nem ingatva áll erős meggyőződései sziklatalapzatán, s ha erről fogalmat bir nyujtani az utóvilágnak: eleget tett kötelességének.

Nemcsak Rómának, nekünk is volt (s nem egy) *utolsó rómaink*. Azok közt, kik e nevet teljes mértékben megérdemlik, Batthyány Lajos nem az utolsó. Benne ama régi büszke mondás, hogy „a nemesség kötelez“ nemcsak a születés nemességére, hanem az erkölcsi fenség, a jellem és saját multja kötelező erejére is vonatkozott. — Aristokrata volt, a XIX. század közepén, a legszabadelvübb törekvésektől vezetve, az uj idő eszméitől egészen áthatva; mégis a XVI. és XVII. század büszke, hajthatlan aristokratája, a szó legjobb értelmében. Büszke volt őseire, büszke, hogy oly családból származott, mely nádort, hadvezért, püspököt, primást adott a hazának; de büszkesége abban nyilvánult, hogy méltónak bizonyitsa magát őseire, s ha lehet, felülmulja őket hazaszeretetben, erényben, önfeláldozásban, s a történet meg fogja neki adni azt az elismerést: hogy e magasztos becsvágyát teljes mértékben el is érte.

Nem volna jó dolgunk, ha Batthyány Lajosnak, az első magyar miniszterelnöknek, mindenki előtt ismeretes életrajzát ez alkalommal ismételni akarnók. A rendelkezésünkre álló tér csak a legfőbb vonások vázlatát engedhetné meg s azokban ugy sem mondhatnánk épen semmi ujat. Csak a szobor által ábrázolt eszményi s mégis oly valódi alak benyomásánál akarunk maradni. S nem tehetünk róla, ha a ruházat, környezet s külsőségek festőisége daczára, mi e parancsoló alakban a nagy hazafi utolsó perczeit, a vértanuságot szenvedő miniszterelnök halálra menetelét képzeljük. S e képzelet benyomása alatt a nagy honfi jelleme és alakja, egész törhetlenségében, honszerelme és loyalitása kettős fényében tünik fel előttünk s megvilágitja pályájának utolsó, oly igen szomoru végzetü időszakát.

„A nemzeti vértanuk hosszu sorát — igy ir róla Horváth Mihály, a „Függetlenségi harcz“ utolsó fejezetében — gr. Batthyány Lajos az első független magyar miniszterium elnöke nyitja meg. A magyar nemzeti függetlenség s alkotmányos szabadság e szilárd, magasztos jellemü bajnokának jellemét és elveit, tetteit és eljárását följegyezte már a hü történetirás. Különben büszke, önérzetteljes jellemében a hazafiság s a hon meleg szerelme mellett az óvatos eszélyesség, a lovagiasság s a jog, igazság és törvényesség szilárd érzete mellett a mérséklet voltak a fővonások . . . . . Miképen a törvény s alkotmány szent és sérthetlen volt előtte, ugy annak következetes keresztülvitelét s végrehajtását, nem kevésbbé a tömegek tulcsapongó vágyai, mint a reactio titkos ármányai s nyilt megtámadásai ellen egyaránt legszentebb hazafiui kötelességének tekintette. A jognak s törvényességnek, vonatkozott légyen az nemzetére vagy a fejedelmi házra, egyaránt hü és rettenthetlen bajnoka, s midőn egyrészről

Gróf Batthyany Lajos szobra, Alexytól. — (Fénykép után (*Székely* Bertalan.)